

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra soukromého práva

Ochrana počítačových programů

Diplomová práce

Protection of computer programs

VEDOUCÍ PRÁCE
JUDr. Věra POPELKOVÁ

AUTOR PRÁCE
Bc. Milan ŠKUREK

PRAHA
2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, kterou jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Novém Malíně dne 16.8.2022

.....
Bc. Milan ŠKUREK

Na tomto místě bych rád poděkoval paní JUDr. Věře Popelkové za odborné vedení při psaní diplomové práce a vstřícné poskytování rad a dalších informací, a taktéž bych chtěl poděkovat svojí manželce Marcele Škurkové za pomoc a podporu v náročném studiu při zaměstnání.

V Novém Malíně dne 16.8.2022

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá ochranou počítačových programů v rámci autorskoprávní ochrany. Na úvod jsou vysvětleny základní pojmy s danou problematikou, dále pak historie autorského práva a taktéž práce shrnuje právní úpravu autorskoprávní ochrany počítačových programů České republiky, Evropské unie a mezinárodní ochrany. Cílem diplomové práce je pomocí metod analýzy společně se syntézou podat ucelený právní pohled na problematiku ochrany počítačových programů, jako základního práva. Práce také obsahuje některé návrhy změn de lege ferenda autorskoprávní ochrany počítačových programů. Při zpracovávání práce byly použity metody analýzy a syntézy, přičemž podklady byly čerpány z odborné literatury.

KLÍČOVÁ SLOVA

Počítačový program, autor, autorské právo, duševní vlastnictví, patentové právo

ANNOTATION

The diploma thesis deals with the protection of computer programs within the framework of copyright protection. Basic concepts related to the given issue are explained at the beginning, followed by the history of copyright. The diploma thesis also summarizes the legal regulation of copyright protection of computer programs of the Czech Republic, the European Union and international protection. The aim of the diploma thesis is to present a comprehensive legal view of the protection of computer programs as a fundamental right using methods of analysis together with synthesis. The thesis also contains some proposals for changes to the de lege ferenda about copyright protection of computer programs. The methods of analysis and synthesis were used in the preparation of the thesis, while the sources were drawn from professional literature.

KEY WORDS

Computer program, author, copyright, intellectual property, patent law

Obsah

ÚVOD.....	7
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	9
1.1 Počítačový program	9
1.2 Počítačový software	9
1.3 Zdrojový a strojový kód	10
1.4 Autorské právo	11
1.5 Autorské dílo	12
1.6 Autor	12
2 HISTORIE PRÁVNÍ OCHRANY POČÍTAČOVÝCH PROGRAMŮ	14
2.1 Knihtisk	15
2.2 Zvukové nosiče	17
2.3 Fotografie.....	18
2.4 Počítačové programy	19
3 PRÁVNÍ OCHRANA POČÍTAČOVÝCH PROGRAMŮ	22
3.1 Ochrana počítačových programů v ČR	22
3.2 Ochrana počítačových programů v evropské unii	26
3.3 Mezinárodní ochrana počítačových programů	28
3.3.1 Bernská úmluva.....	28
3.3.2 WÚAP - Všeobecná úmluva o autorském právu	29
3.3.3 WIPO – Světová organizace duševního vlastnictví	30
3.3.4 TRIPS - Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví	31
3.4 Trestněprávní odpovědnost	31
3.5 Správněprávní odpovědnost	33

4	AUTORSKÁ PRÁVA POČÍTAČOVÝCH PROGRAMŮ.....	35
4.1	Autorská práva	36
4.1.1	Osobnostní práva	36
4.1.2	Majetková práva	37
4.2	Spoluautorství	40
4.3	Zaměstnanecké dílo.....	41
4.4	Kolektivní dílo.....	42
4.5	Školní dílo	42
4.6	Dílo vytvořené na objednávku a soutěžní dílo.....	43
5	PATENTOVÁ OCHRANA POČÍTAČOVÝCH PROGRAMŮ.....	45
5.1	Patentová ochrana v ČR	45
5.2	Patentová ochrana v Evropské unii.....	49
5.2.1	Evropská patentová úmluva	49
5.2.2	Evropský patentový úřad	50
6	PORUŠENÍ AUTORSKÝCH PRÁV NA ŠUMPERSKU	52
7	SHRNUTÍ A ÚVAHY DE LEGE FERENDA.....	57
8	ZÁVĚR.....	59
	SEZNAM LITERATURY	62

ÚVOD

Tato diplomová práce se zabývá problematikou autorskoprávní ochrany počítačových programů v širším smyslu, tím je na mysli, že se zabývá ochranou počítačového programu jako literárního díla. Cílem této práce je informovat o základních aspektech počítačového programu a jeho autorskoprávní ochrany v rámci České republiky, Evropské unie a taktéž v rámci mezinárodní ochrany počítačových programů. Taktéž je cílem diplomové práce pomocí metod analýzy společně se syntézou podat ucelený právní pohled na problematiku ochrany počítačových programů jako základního práva.

Předložená diplomová práce je mimo úvodu a závěru rozdělena do sedmi kapitol. Na začátku, tj. v první kapitole, se zabývám z důvodu lepší přehlednosti vymezením základních pojmů, které jsou ve všech následujících částech práce nejčastěji používány.

Druhá kapitola věnuje pozornost historii právní ochrany počítačových programů, zabývající se vývojem vybraných technologií od vzniku knihtisku, přes techniky reprodukce a zaznamenávání hudby, stručný vývoj fotografie a počítačových programů.

Kapitoly tři a čtyři představují jádro celé práce, kdy třetí kapitola je zaměřena na právní ochranu počítačových programů, především na přehled právní úpravy a ochrany počítačového programu v České republice, kde je stručně rozebrána například ochrana poskytovaná trestním a správním právem, dále pak ochrana počítačových programů v Evropské unii a závěr kapitoly je pak zaměřen na mezinárodní ochranu počítačových programů, přičemž ty nejvýznamnější, jmenovitě Bernská úmluva, Všeobecná úmluva o autorském právu, Římská úmluva, TRIPS a WIPO, jsou v práci spolu s evropskou legislativou představeny. Čtvrtá kapitola byla zaměřena na autorská práva počítačových programů, kde jsou postupně vykládány jednotlivé druhy právních ochran softwaru, jimiž jsou: ochrana autorskoprávní, která je nejkomplexnější a z tohoto důvodu je jí taky předložené práci věnována největší pozornost.

Pátá kapitola je jen okrajově věnována patentové ochraně v rámci České republiky a Evropské unie, kdy počítačové programy nejsou chráněny jen autorským zákonem, ale mohou být chráněny i patentem.

V šesté kapitole je pak podrobně popsán konkrétní případ porušení autorského práva, který se stal na území Šumperka.

Sedmá kapitola se pak zabývá shrnutím a úvahy de lege ferenda nad stávajícím pojetím autorskoprávní ochrany počítačových programů a jejich zákonného vymezení.

Hlavními zdroji informací byly především platné právní předpisy ČR a EU, mezinárodní smlouvy, odborné publikace jako jsou komentáře, monografie, odborné články a také články internetové.

Jako autor práce jsem si zcela vědom rozsahu tématu ochrany duševního vlastnictví jako základního práva. Pro rozsah diplomové práce je téma dosti široké a rozsáhlé, z těchto důvodů se snažím zaměřit jen na podstatu autorskoprávní ochrany počítačových programů a vyvarovat se přílišným podrobnostem, neboť ty nejsou zamýšleným předmětem předložené diplomové práce a svým rozsahem by vydaly na samostatnou vědeckou publikaci.

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Úvodem diplomové práce považuji za velmi důležité vymezit základní pojmy, jejichž objasnění je důležité k pochopení řešeného tématu, tedy ochrany počítačových programů z pohledu autorského práva.

1.1 Počítačový program

Počítačový program jako pojem není v současné době autorským zákonem ani judikaturou definován. Podle dříve platné definice ČSN ISO 2382 je počítačovým programem „*posloupnost instrukcí, jejichž vykonání realizuje algoritmus*“.¹ Další definicí počítačového programu je uvedeno ve Směrnici 2009/24/ES, kdy počítačovým programem se rozumí „*programy v jakékoliv formě, včetně těch, které jsou součástí technického vybavení (hardware). Tento výraz zahrnuje rovněž přípravné koncepční práce vedoucí k vytvoření počítačového programu za podmínky, že povaha těchto prací v pozdější etapě umožní vytvoření počítačového programu*“.² Aby počítač mohl vykonávat určitou činnost, potřebuje mít v operační paměti alespoň jeden program. V současné době je v počítači základním programem jádro, který řídí chod počítače a uživatel pak pracuje s aplikačním softwarem.³ Počítačový program tak lze definovat jako vyjádření množiny instrukcí za účelem vykonávat určité úkoly nebo funkce počítačem.

1.2 Počítačový software

Počítačový software je vlastně programové vybavení počítačů, které jsou složeny z několika součástí, tedy několika prvků, např. datové soubory, databáze, manuály. Definovat software lze taktéž i tak, že software je vše v počítači, co není hardware⁴, tedy vše kromě fyzických součástí počítače. Software je vlastně

¹ TELEC, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. 2., upravené vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-748-4, str. 39

² JANSÁ, Lukáš a Petr OTEVŘEL. *Softwarové právo*. 2. vyd. Brno: Computer Press, 2014. ISBN 978-80-251-4201-1, str. 32

³ https://cs.wikipedia.org/wiki/Počítačový_program

⁴ JANSÁ, Lukáš a Petr OTEVŘEL. *Softwarové právo*. 2. vyd. Brno: Computer Press, 2014. ISBN 978-80-251-4201-1, str. 31

soubor instrukcí, které umožňují pracovat s počítačem, jeho hardwarem nebo provádět různé úkoly. Bez softwaru by převážná většina počítačů neměla žádné využití, byla by k ničemu. Například bez softwaru internetového prohlížeče by se nedalo surfovat na internetu, anebo bez operačního systému v počítači by internetový prohlížeč nemohl v počítači běžet.⁵ Pod pojmem software se obecně dá říci, že se jedná o programové vybavení počítačů, kdy jejich součástí jsou kromě programů i databáze, manuály, uživatelské příručky.

1.3 Zdrojový a strojový kód

Aby bylo možné pochopit fungování počítačového programu a současně jeho vývoje, tak je potřeba definovat další dva pojmy, a to zdrojový kód a strojový kód. Počítačový program je část softwaru, která různou podobou instrukcí vykonávána počítačovým zařízením. Tyto instrukce jsou nejdříve zachyceny člověkem ve zdrojovém kódu (source code). Tento kód je pak následně pomocí kompilátoru převeden na objektový kód (object code), který má binární podobu. Počítačové zařízení je pak schopno objektový kód přečíst a následně pak na základě tohoto instrukce vykonat.⁶ Zdrojový kód je tedy počítačový program vytvořený v programovém jazyce, kdy na obrazovce vidíme určitý text a strojový kód je pak vyjádřen souborem v binární podobě jedniček a nul, tedy kompilátorem zpracovaný zdrojový kód, kterému počítač rozumí.⁷ Počítačový program je tedy určitá posloupnost instrukcí, které provádí samotný procesor počítače. Zatím co tvůrce programu, tedy programátor, píše program ve srozumitelném zdrojovém kódu, tak procesor jej potřebuje ve strojovém kódu, v posloupnosti bitů. Tento proces převodu zdrojového kódu na strojový kód se nazývá kompilace, opačný proces se pak nazývá dekompilace. Kromě dekompilace pak může uživatel získat informace o programu taktéž s využitím black-box analýzy, v rámci,

⁵ Computer Hope: Dictionary: Software [online]. 2021 [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: <https://www.computerhope.com/jargon/s/software.htm>

⁶ JANSÁ, Lukáš a Petr OTEVŘEL. *Softwarové právo*. 2. vyd. Brno: Computer Press, 2014. ISBN 978-80-251-4201-1, str. 32

⁷ MAISNER, Martin. *Základy softwarového práva*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-638-7, str. 3

kteřé pak zkoumá vstupy a výstupy programu. Důležitá je pak možnost dosažení interoperability mezi samotnými programy, to znamená jejich vzájemné propojení pomocí rozhraní.

1.4 Autorské právo

Autorské právo je soubor právních norem upravující oblast autorských práv, které náležejí k autorskému dílu, upravuje právní vztahy tvůrců autorských děl. Tvůrci mohou být třeba skladatelé, spisovatelé a především, co se týče této diplomové práce, tak tvůrci počítačových programů, tedy programátoři, kteří při vytvoření počítačového programu využili svého tvůrčího úsilí, jehož předmětem jsou autorská díla.

Programátor, který vytvoří počítačový program, se tak stává autorem vytvořeného počítačového programu a vytvořil tak dané autorské dílo. Autorství nelze koupit, převést nebo postoupit, a autorem může být jen fyzická osoba. Počítačové programy tedy spadají do autorského díla na základě tvůrčí činnosti, je autorovým vlastním výtvořem.⁸

Autorské právo je právem přirozeným, tedy právem lidským a stát toto právo nikomu nepřiznává, pouze je jen jako právo nezadatelné chrání svým zákonem upravující autorská práva zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů neboli autorský zákon.

Taktéž jednotlivé aspekty týkající se autorského práva a licencí nalezneme v Občanském zákoníku s tím, že Autorský zákon je potřeba ve vztahu k Občanskému zákoníku chápat jako *lex specialis*.⁹

⁸ MAISNER, Martin. *Základy softwarového práva*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-638-7, str. 7, 8

⁹ ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, 2006. Právo pro denní praxi (Computer Press). ISBN 80-251-1090-7, str. 9

1.5 Autorské dílo

Autorské dílo je předmětem ochrany autorského zákona. Rozhodujícím znakem, aby byly splněny podmínky ochrany autorského zákona pro autorské dílo je, že dílo musí být zásadně jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora jako fyzické osoby, nepřihlíží se ani k formě vyjádření díla a ani k účelu nebo hodnotě výsledku činnosti.¹⁰

Autorská díla třídíme na díla literární, jiná umělecká a díla vědecká, která jsou svým výsledkem jedinečnou tvůrčí činností autora. Autorský zákon definuje, že předmětem práva autorského, podle níž je dílem: „*dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam*“.¹¹

Za dílo se dle současného zákona považuje též počítačový program, je-li původní v tom smyslu, že je duševním výtvořem autora a splní, podobně jako jiná autorská díla základní pojmové znaky autorského díla, tedy musí jít o dílo literární, umělecké nebo vědecké, musí být výsledkem tvůrčí činností autora, musí být výsledkem jedinečným a musí být vyjádřením díla v objektivní podobě (tj. smysly).¹²

1.6 Autor

Podle autorského zákona je autorem fyzická osoba, která vytvořila dílo. Autorem a subjektem autorského práva je tedy vždy člověk, který na základě svých projevů literárních, jiných uměleckých nebo vědeckých tvůrčích schopností vytvořil literární, vědecké nebo umělecké dílo jako osobní a neopakovatelnou tvůrčí

¹⁰ HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, str. 53

¹¹ HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, str. 53

¹² TELEČEK, Ivo. *Autorský zákon: komentář. 2.*, upravené vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-748-4, str. 38

schopnost autora.¹³ Autorem taktéž může být více autorů, přičemž autorský zákon upravuje celkem tři základní typy děl, a to dílo spoluautorů, dílo souborné a dílo kolektivní.¹⁴ Taktéž má autor právo své dílo užít, nebo i své dílo udělit jiné osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva, a to licenční smlouvou.¹⁵ Co se týče autorství v oblasti potíračových programů, tak autorem je taktéž vždy fyzická osoba a v případě počítačového softwaru zákon přičítá autorství tomu, kdo vytvořil zdrojový kód.¹⁶

¹³ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář. 2.*, upravené vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-748-4, str. 92

¹⁴ HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, str. 53

¹⁵ ŠTĚDRŮŇ, Bohumír. *Ochrana a licencování počítačového programu*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-555-7, str. 45

¹⁶ SystemOnLine: Autorské právo v oblasti IT [online]. 2021 [cit. 2021-11-22]. Dostupné z: <https://www.systemonline.cz/it-pravo/autorske-pravo-v-oblasti-it.htm>

2 HISTORIE PRÁVNÍ OCHRANY POČÍTAČOVÝCH PROGRAMŮ

V této druhé části diplomové práce se budu zabývat vývojem a popisem technologií produkování a reprodukování uměleckých děl z historického pohledu, na které navazuje jejich právní úprava. Tato druhá kapitola je převážně zaměřena na významné události z historie utváření autorského práva do současné podoby, kde se budu soustředit především na vznik a vývoj knihtisku, zvukových nosičů, fotografií, které ovlivňovaly vývoj a tvořily kořeny autorského práva a následný vývoj autorských práv počítačových programů a taktéž jejich následný vývoj autorskoprávní ochrany v evropských zemích.

V minulosti byly celkem čtyři teorie autorského práva, které odůvodňovaly nároky autorů k jejich vytvořeným dílům. První a nejstarší teorie autorského práva byla teorie vlastnická, kde se vycházelo z vlastnictví autora k jeho věci. Druhá teorie autorského práva byla práva jako práva osobního, kde docházelo k porušení autorského práva z pohledu urážky na cti, kdy na prvním místě bylo osobní právo a majetkové právo bylo až na druhém místě, z čehož bylo vyvozeno, že autorské právo je chráněno pouze autorovou vůlí. Z této teorie vzešla třetí teorie autorského práva, jejíž podstatou bylo tvrzení, že autorské právo je právem individuálním, tedy že autor má právo, aby jeho existence ve spojení s jeho dílem byla uznána společností. Čtvrtá teorie autorského práva vycházela taktéž z koncepce práva majetkového, avšak odlišně od teorie vlastnictví, z čehož se vyvozovalo, že se jedná o právo převoditelné.¹⁷

Z uvedených teorií se nakonec prosadila teorie tzv. smíšená teorie, která vychází z myšlenky, že autorská práva mají jak majetkovou, tak i osobnostní povahu, přičemž majetková práva byla dána tím, že tato práva jsou zcizitelná a zděditelná,

¹⁷ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘICHOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-386-5, str. 11-32

ale taktéž převoditelná na jiné osoby a osobnostní povaha pak vycházela z pevného spojení díla k jeho autorovi.¹⁸

Původ takovýchto uvedených autorových oprávnění tak můžeme v podobné podobě nalézt již v antické kultuře. Podle většiny teorií sahají první počátky uznávání autorství již do dob antického Řecka. Řekové dali základ v tom směru, kdy rozlišovali jednotlivce ve společnosti a odděleně chápali i jejich myšlenky, jejich kreativitu. V těchto dobách bylo běžné, že autoři literárních děl ztratili s jejich prodejem veškerou kontrolu nad dílem, přičemž jim nebyla přiznána žádná finanční odměna za vytvoření případných kopií jejich děl, nebo případné finanční výtěžky z divadelních představení. Navíc kopírování literárních děl v této době bylo před příchodem knihtisku poměrně náročné a taktéž zdlouhavé. Literární díla byla většinou bohatě iluminována a cena těchto děl byla dost vysoká, takže si je mohl pořídít jen málokdo a z důvodu toho zdlouhavého procesu vznikalo jen málo počtů pořízených kopií. Vzhledem v té době neexistující právní ochraně těchto literárních děl se v podstatě nemohly vznikat žádné nedovolené kopie.¹⁹

2.1 Knih tisk

Vynález knihtisku je jednoznačně jeden z prvním průlomových vynálezů pro šíření literárních děl. V době do poloviny 15. století byly knihy zdlouhavě opisovány a byli k tomuto využívání vzdělaní otroci.²⁰ Samotným vynálezem knihtisku se tak stalo přetransformování tehdejších ustálených způsobů získávání a rozšiřování informací a verbální kultura se tak změnila v literární kulturu.²¹ Tato masová reprodukovatelnost knihtisku přispívala k rozvoji renesance a humanismu,

¹⁸ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘICHOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-386-5, str. 11-32

¹⁹ Tamtéž

²⁰ Tamtéž

²¹ VEČEŘA, Pavel. *Úvod do dějin tištěných médií*. Praha: Grada Publishing, 2015. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-4178-9, str. 28

přičemž zavedením samotného knihtisku v podvědomí lidstva byla zásadní rychlost, jakou se technika rozšířila po celém světě.²²

Vynález knihtisku se datuje kolem roku 1450 a autorem vynálezu byl Jan Guttenberg, kdy knihtisk spočíval v sazbě, skládání sériově odlévaných tiskařských liter neboli písmen. Jednalo se o techniku mechanického rozmnožování textu nebo obrázků tiskem z výšky. Jan Guttenberg opakovaně vydal populární latinskou gramatiku „Ars minor“, která byla využívána pro výuku ve školách a v letech 1452 – 1455 vydal slavnou tzv. Guttenbergovu Bibli, která byla vytištěna na pergamenu a na papíře. V průběhu poloviny 15. století se knihtisk rozšířil z Německa do celé Evropy. Díky tomuto vynálezu knihtisku došlo k enormnímu růstu tiskovin a knih, které byly levnější než rukopisy v dřívější době, a tím byly tiskoviny a knihy dostupnější širšímu okruhu lidí.²³

V Čechách mezi první tištěné knihy patří Kronika Trojanská z roku 1468, která obsahuje překlad latinského díla „Historia Trojana“, obsahující popis dobití Troje. Jedním z nejvýznamnějších českých tiskařů a nakladatelů byl v renesančním období Jiří Melantrich z Aventina (asi 1511 – 1580), pro jehož klíčovou ediční činnost byla Bible, kterou vydal přibližně čtyřikrát nebo pětkrát, tzv. Bible Melantrichova zvaná Melantriška. Taktéž vydal Nový zákon a spoustu dalších náboženských a mravoučných literatur určené pro katolíky, luteránské a utrakvistické čtenáře. Věnoval se i básnickým sbírkám, příručkám, slovníkům a jiné právnické literatuře.²⁴

V této době autorství jednotlivých literárních děl ještě nebylo předmětem žádné ochrany, autor literárního díla získával od vydavatele či tiskaře maximálně odměnu za rukopisy. Ochrany se domáhali vydavatelé, jelikož jim vznikaly náklady spojené s vydáním díla a případné vydání kopií jinými tiskaři se tak snižovaly prodejní hodnoty knih, čímž vzniká neznámý problém plagiátorství. Začíná se tedy rozlišovat mezi originalitou a rozmnožováním kopií, za které byla odměna krácena,

²² VEČEŘA, Pavel. *Úvod do dějin tištěných médií*. Praha: Grada Publishing, 2015. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-4178-9, str. 29

²³ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘICHOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-386-5, str. 11-32

²⁴ Tamtéž

nebo jinak odměněna, aby cena byla nižší. Z důvodu ochrany svých práv si vydavatelé či tiskaři opatřovali u vrchnosti zvláštní povolení k výhradnímu tisku určitých děl po stanovenou dobu. Snadnost tisku nesla zároveň riziko kritiky přímo uvnitř katolické církve, ovlivněno možností tisku různých pojednání směřujících proti církvi. V důsledku tohoto byla snaha panovníků po celé Evropě kontrolovat tiskaře, kterým byla udělována oficiální povolení k tisku knih a k jejich prodeji, přičemž tato povolení byla nazývána „patenty“. Tiskařské patenty byly předchůdcem moderního autorského práva. Mezi první nejvýznamnější normy v Evropě upravující systém privilegií patří Benátský patentový statut z roku 1474, který shrnoval platné principy a zvyky.²⁵

2.2 Zvukové nosiče

Období se zvukovým záznamem bylo započato v roce 1857, kdy v tomto roce si francouzský typograf a korektor Édouard-Léon Scott de Martinville nechal patentovat zařízení s názvem „fonautograf“. Toto zařízení zaznamenávalo zvuk v grafické podobě na papírový válec, přičemž jehla byla spojena s membránou a ta byla uvedena do pohybu akustickými vlnami. Dalším milníkem zvukového záznamu byl vynález Thomase Edisona, a to „fonograf“, který v roce 1877 světu představil první nahrávku zaznamenanou a reprodukovanou pomocí fonografu. Fonograf se skládal z diamantové jehly, která vyřezávala drážku na válce se staniolem, které pak bylo nahrazeno válci s cínovou fólií, následně nahrazeno voskovými válci, a nakonec celuloidovými válci, díky kterým bylo možno zvýšit kvalitu záznamu, rozšířit a zvýšit popularitu prostřednictvím kopírování. Důležitou roli u fonografu taktéž plnil kovový trychtýř s membránou ve spodní části. Poslední exemplář byl vyroben v roce 1929. Následně byl fonograf nahrazen novým zvukovým nosičem, a to gramofonovou deskou. První gramofonovou desku představil Emile Berliner v roce 1888, která byla vyrobena z kaučuku, přičemž tento materiál byl v roce 1897 nahrazen šelakem a postupem času se výroba

²⁵ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘICHOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-386-5, str. 11-32

desek přeorientovala na polyvinylchlorid, a právě odtud vznikl název vinylová deska. Tento materiál se na výrobu gramofonových desek používá dodnes.²⁶

Dalším zvukovým nosičem byl magnetofon, který pochází ze slov „magnetic“ a „phone“. Prvním zvukovým nosičem zaznamenávající zvuk magnetizací byl „Telegrafon“, který vynalezl Valdemar Poulsen v roce 1898, přičemž zvuk byl zaznamenán na drátu magnetizací, kdy magnetizace vznikala průchodem elektrického proudu generovaného v mikrofону přes elektromagnet. Drát byl následně nahrazen ocelovým páskem, který pak byl nahrazen papírovým páskem se železnými pilinami. Tyto papírové pásy byly časem nahrazeny nylonem, na které je záznam proveden nanesením práškového feromagnetického materiálu, přičemž nylon je dnes spolu s oxidem železa nebo chromu nejběžnějším materiálem při výrobě zvukových pásek. V roce 1979 byl společností Philips a Sony vyvinut a vyroben první CD disk, který začal postupně nahrazovat magnetické pásy a je v současné době nejpopulárnějším zvukovým médiem. Zápis a čtení CD byla založena na stejném principu jako u magnetofonu. Jehla byla nahrazena laserem a drážky na vinylové desce prohlubněmi na CD, přičemž soubory na CD se ukládají digitálně jako binární řetězec, to znamená, že laser vyzařuje infračervený paprsek, který naráží na prohlubeň na CD disku, je absorbován a čten jako 0 a když se paprsek odráží od výstupku, tak přečte hodnotu 1.²⁷

2.3 Fotografie

Prvopočátky fotografie jsou spojovány s objevem Camera obscura (temná místnost). Je to pomůcka, která umožňuje proniknutí světelných paprsků přes malý otvor do temné místnosti, přičemž takto vznikne obraz vnějšího světa na protilehlé stěně temné místnosti, obraz je však otočen nohama vzhůru a také levá a pravá strana jsou převrácené. Princip temné komory popsal už před 2000 lety čínský učenec Mo Ti nebo řecký filozof Aristotelés. V období renesance tato

²⁶ Denon store: Jaká je historie záznamu zvuku? Část I. [online]. 2021 [cit. 2021-11-26]. Dostupné z: <https://blog.salonydenon.cz/jaka-je-historie-zaznamu-zvuku-cast-i/>

²⁷ Denon store: Jaká je historie záznamu zvuku? Část II. [online]. 2021 [cit. 2021-11-26]. Dostupné z: <https://blog.salonydenon.cz/jaka-je-historie-zaznamu-zvuku-cast-ii/>

pomůcka sloužila umělcům a učencům k obkreslení promítané reality. Italský matematik Cardanus v polovině 16. století nahradil otvor camery obscure skleněnou čočkou a obraz uvnitř komory se stal světlejší a ostřejší. V polovině 17. století došlo významnému objevu, když se zjistilo, že nepřevrácený obraz dokáže vnějšího světa zobrazit i jednoduché zrcadlo, které je v promítacím přístroji spojeno s kreslící plochou pod úhlem 45 stupňů. V průběhu 18. století byl již tento princip velice dobře znám a začaly tak vznikat různé snahy vědců, aby přišli na způsob, jak ten obraz uchovat. To se začátkem 19. století podařilo francouzskému vynálezci Joseph Nicéphore Niépce, který se zabýval materiály citlivými na světlo, na jehož výzkum navázal Louis Jacques Mandé Daguerre, který po řadě pokusů přišel na to, že stříbrný obraz na měděných deskách uchovává vodní lázeň s kuchyňskou solí. V roce 1829 pak založili společnou firmu Niépce-Daguerre, která se zabývala vyvoláváním obrazu, který byl následně zobrazen na desce.²⁸

I když byla fotografie v období kolem roku 1846 rychle rozvíjena, nestala se fotografie předmětem právní úpravy autorského patentu z 19. října 1846 č. 922 Sb. z. s. Nejvyšší císařský patent k ochraně děl, který upravoval jen ochranu autorských práv literárních, hudebních a výtvarných děl, kam fotografie zatím nepatřila. Poprvé však byla fotografie právně upravena o tři roky později, a to ministerským nařízením č. 6/1859 ř. z. a zákonem č. 78/1893 ř. z.. K významnému posílení autorských práv u fotografií došlo roku 1895 přijetím prvního autorského zákona č. 197/1895 ř. z. o právu původcovském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým.²⁹

2.4 Počítačové programy

Historie počítačových programů je poměrně mladým a velmi rychle se rozvíjejícím se odvětvím, naproti od výše uvedených technologií. Počítačové programy jsou

²⁸ MALÝ, Ondřej. *Fotografie: Počátek a současnost digitální éry* [online]. Plzeň, 2013 [cit. 2021-11-29]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/3pe6z4/>. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta filozofická. Vedoucí práce PhDr. Miloš Ševčík, Ph.D.

²⁹ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘICHOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-386-5, str. 11-32

historicky úzce spjaty s architekturou počítačů, na kterých běží. První skutečný počítač byl navržen anglickým matematikem Charlesem Babbage v roce 1833. Ačkoliv většinu svého života se snažil vybudovat svůj analytický stroj, který se stal prvním univerzálním počítačem, vzhledem k tomu, že dokázal napodobit jiné stroje pouhou změnou programu, a to bez jakékoliv nutnosti fyzické přestavby. Struktura počítače obsahovala sklad, tedy paměť s děrnými štítky a mlýnici jako procesor, který umožňoval dělat rozhodnutí a opakovat instrukce, tak jako počítače v současné době. Nikdy se mu to však nepovedlo dotáhnout do úplného zdárného konce, jelikož tehdejší technologie to neumožňovaly. Uvědomoval si však, že bude potřebovat i program pro svůj analytický stroj, a tak najal mladou ženu jménem Ada Lovelace, která se tak stala prvním programátorem ve světě, a která se na vývoji počítače podílela.³⁰

Po Babbagově neúspěšném úsilí bylo dosaženo jen malého pokroku ve výstavbě počítače, a to až do druhé světové války, kdy došlo k velkému pokroku ve vývoji počítačů. První generace byla charakteristická použitím převážně elektronek a v menší míře relé, které pak byly nahrazeny vakuovými trubicemi. Tyto počítače byly enormně velké, obsahovaly tisíce elektronek, vakuových trubic, měly velkou poruchovost a velmi nízkou výpočetní rychlost. Zpočátku byl program vytvářen na propojovacích deskách, později byly použity děrné štítky a děrné pásky. V té době neexistovaly ani operační systémy ani programovací jazyky. Počítač se ovládal ze systémové konzole, kdy jeden tým lidí pracoval jako konstruktéři, operátoři i technici. Po druhé světové válce v letech 1955-65, tzv. druhé generace počítačů, se tato generace charakterizuje použitím tranzistorů, které zlepšily všechny parametry počítačů. Došlo ke zmenšení, ke zvýšení rychlosti a spolehlivosti. V této době vzniká programovací jazyk Fortran, který navrhla firma IBM.³¹

V roce 1961 byl v této době sestaven unikátní stroj, a to počítač Burroughs B5000, který byl programován v jazyce ALGOL 60. Následně v roce 1964 vznikl počítač IBM System/360, který se stal extrémně úspěšným. Skládal se z šesti počítačů,

³⁰ TANENBAUM, S. Andrew. *Modern operating systems*. New Jersey: Prentice-Hall, 2001. ISBN 0-13-031358-0, str. 6-18. Dostupné také z: <https://archive.org/details/modernoperatings00tane/mode/2up>

³¹ Tamtéž

keré měly stejnou instrukční sadu. Každý System/360 podporoval multiprogramování a díky podpoře operačního systému, tak mohlo být v paměti více programů. Počítače IBM System/360 byly skutečně průlomové, vyráběly se po tisících a byly komerčně i prakticky využívány. V současnosti je základním programem v počítači jádro a je součástí operačního systému, například jádro Linuxu, jádro některé verze systému Windows NT atd.. Toto jádro je do paměti počítače zaváděno při startu počítače tzv. bootování, na čemž se v IBM PC kompatibilních počítačích podílí BIOS (tj. firmware) a zavaděč, kdy oboje jsou speciální programy. Během startu počítače se uplatňují další speciální programy a vše se označuje jako systémový software. Máme pak ještě i aplikační software, kdy operační systém umožní uživateli na počítači spouštět další programy, např. aplikačním typickým softwarem je Microsoft Word. Počítačové programy jsou uchovávány na pevném disku počítače do té doby, dokud uživatelem nejsou aktivovány ke zpracování přímo či nepřímo jiným procesem, kdy spuštěný program, který vykonává činnost se nazývá procesem a proces se v operační paměti z vlastního programu a dynamicky se měnících dat.³²

V průběhu let se státy postupně snažily o autorskoprávní ochranu a úpravu počítačových systémů. V České republice byla roku 1991 zákonem č. 513/1991 chráněn software, ten nesměl být napodobován, nebo nesměl být vytvořen software zaměnitelný. Chyběla však úprava, která by upravovala nedovoleného šíření kopií originálu. Dne 14. května 1991 Radou Evropského společenství byla vydána směrnice 91/250/EHS, která v oblasti počítačových programů reagovala na chybějící mezinárodní úpravu autorského práva. Tato směrnice stanovila, že počítačové programy, ať už jsou vyjádřeny v jakékoliv formě, budou stejně chráněny, jako literární díla podle Bernské úmluvy.³³

³² Počítačový program – Wikipedie (wikipedia.org), Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Počítačový_program

³³ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘICHOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-386-5, str. 201-232

3 PRÁVNÍ OCHRANA POČÍTAČOVÝCH PROGRAMŮ

V této části diplomové práce se zaměřím na platnou legislativu autorskoprávní ochrany v ČR, evropské a mezinárodní úmluvy, které budou rozvedeny v samostatných kapitolách této části práce.

3.1 Ochrana počítačových programů v ČR

V České republice najdeme již právní základ autorského práva v Listině základních práv a svobod, kde v článku 34 odst. 1 je uvedeno, že „*práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti jsou chráněna zákonem*“.³⁴ Taktéž velký vliv na současnou podobu právní úpravy v České republice má Evropská unie, když právní předpisy Česká republika při sestavování zákona o autorském zákonu musela přijmout. Od vstupu České republiky do Evropské unie musela Česká republika harmonizovat české právní úpravy s evropskými směrnici.

V rámci České republiky ohledně ochrany počítačových programů platné legislativy je zákon č. 121/2000 Sb., Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů. V tomto zákonu v Části první, Hlava I, Díl 7 Zvláštní ustanovení o některých dílech v sekci Počítačové programy je § 65 a § 66, kdy se jedná o paragrafy, které jsou velmi podstatné v rámci ochrany počítačových programů.

Pokud se podíváme na § 65, který zní:

§ 65

Obecná ustanovení

(1) Počítačový program, bez ohledu na formu jeho vyjádření, včetně přípravných koncepčních materiálů, je chráněn jako dílo literární, nevyplývá-li z tohoto zákona jinak.

³⁴ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod

*(2) Myšlenky a principy, na nichž je založen jakýkoli prvek počítačového programu, včetně těch, které jsou podkladem jeho propojení s jiným programem, nejsou podle tohoto zákona chráněny.*³⁵,

tak z uvedeného odstavce 1 pak vyplývá, že počítačový program, pokud je původní, tak je chráněn autorským zákonem, přičemž autorský zákon neobsahuje samotnou definici pojmu počítačového programu. Počítačový program je chráněn autorským zákonem v souladu s mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána, především Dohoda TRIPS, Smlouva WIPO a zejména směrnicí 91/250/EHS.

Z odstavce 2 pak plyne, že stejně tak jak tomu je u jiných literárních děl, tak stejně tak o počítačových programech se i vedle tvůrčích ztvárnění objevuje myšlenkový obsah postrádající jakýkoli tvůrčí ztvárnění, kdy se jedná o prvky nechráněné autorským zákonem. Od počítačového programu je tedy nutné odlišovat myšlenky, principy, programovací jazyky, funkce počítačového programu nebo interoperability počítačových programů navzájem a ve vztahu k počítači, na nichž je počítačový program založen, jelikož nejsou předmětem ochrany autorským právem. Autorskoprávní ochranou je pouze chráněno jen tvůrčí programátorské vyjádření, nebo zpracování těchto prvků.³⁶

Pokud se podíváme na § 66, který zní:

§ 66

Omezení rozsahu práv autora k počítačovému programu

(1) Do práva autorského nezasahuje oprávněný uživatel rozmnoženiny počítačového programu, jestliže

a) rozmnožuje, překládá, zpracovává, upravuje či jinak mění počítačový program, je-li to nezbytné k využití oprávněně nabyté rozmnoženiny počítačového programu, činí-li tak při zavedení a provozu počítačového programu nebo opravuje-li chyby počítačového programu,

³⁵ Autorský zákon: zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

³⁶ TELEEC, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. 2., upravené vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-748-4, str. 719

b) jinak rozmnožuje, překládá, zpracovává, upravuje či jinak mění počítačový program, je-li to nezbytné k využití oprávněně nabyté rozmnoženiny počítačového programu v souladu s jeho určením, není-li dohodnuto jinak,

c) zhotoví si záložní rozmnoženinu počítačového programu, je-li nezbytná pro jeho užívání,

d) zkoumá, studuje nebo zkouší sám nebo jím pověřená osoba funkčnost počítačového programu za účelem zjištění myšlenek a principů, na nichž je založen kterýkoli prvek počítačového programu, činí-li tak při takovém zavedení, uložení počítačového programu do paměti počítače nebo při jeho zobrazení, provozu či přenosu, k němuž je oprávněn,

e) rozmnožuje kód nebo překládá jeho formu při rozmnožování počítačového programu nebo při jeho překladu či jiném zpracování, úpravě či jiné změně, je-li k ní oprávněn, a to samostatně nebo prostřednictvím jím pověřené osoby, jsou-li takové rozmnožování nebo překlad nezbytné k získání informací potřebných k dosažení vzájemného funkčního propojení nezávisle vytvořeného počítačového programu s jinými počítačovými programy, jestliže informace potřebné k dosažení vzájemného funkčního propojení nejsou pro takové osoby dříve jinak snadno a rychle dostupné a tato činnost se omezuje na ty části počítačového programu, které jsou potřebné k dosažení vzájemného funkčního propojení.

(2) Za rozmnožování počítačového programu podle tohoto zákona se považuje i zhotovení rozmnoženiny, je-li nezbytná k zavedení a uložení počítačového programu do paměti počítače, jakož i pro jeho zobrazení, provoz a přenos.

(3) Za pronájem či půjčování podle tohoto zákona se nepovažuje pronájem nebo půjčování rozmnoženiny počítačového programu, kde samotný program není podstatným předmětem pronájmu nebo půjčování.

(4) Informace získané při činnosti podle odstavce 1 písm. e) nesmějí být poskytnuty jiným osobám, ledaže je to nezbytné k dosažení vzájemného funkčního propojení nezávisle vytvořeného počítačového programu, ani využity k jiným účelům než k dosažení vzájemného funkčního propojení nezávisle vytvořeného počítačového programu. Dále nesmějí být tyto informace využity ani k vývoji, zhotovení nebo k obchodnímu využití počítačového programu podobného

tomuto počítačovému programu v jeho vyjádření nebo k jinému jednání ohrožujícímu nebo porušujícímu právo autorské.

(5) Pro omezení autorských práv k počítačovému programu podle odstavce 1 platí ustanovení § 29 odst. 1.

(6) Oprávněným uživatelem rozmnoženiny počítačového programu je oprávněný nabyvatel rozmnoženiny počítačového programu, který má vlastnické či jiné právo k rozmnoženině počítačového programu, a to za účelem jejího využití, nikoli za účelem jejího dalšího převodu, dále oprávněný nabyvatel licence nebo jiná osoba oprávněná užívat rozmnoženinu počítačového programu. Takový uživatel může užít oprávněně nabytou rozmnoženinu počítačového programu v rozsahu stanoveném v odstavci 1 (minimální rozsah), pokud není smlouvou dohodnut rozsah širší; minimální rozsah nelze s výjimkou oprávnění uvedeného v odstavci 1 písm. b) dohodou zúžit.

(7) Ustanovení § 30a až 33, § 34 písm. b) až d), § 35 až 38, § 38a odst. 1 písm. b), § 38a odst. 2, § 38b až 39, § 43 odst. 1 a 4 až 6 a ustanovení občanského zákoníku o odstoupení od smlouvy pro změnu přesvědčení autora³⁷ se na počítačový program nevztahují.

(8) Právní ochranou technických prostředků podle § 43 nejsou dotčena ustanovení odstavce 1 písm. d) a e) v rozsahu nezbytném k využití těchto omezení. Autor, který pro své dílo použil technické prostředky podle § 43 odst. 3, je povinen zpřístupnit počítačový program oprávněnému uživateli v rozsahu podle odstavce 1 a je povinen označit počítačový program chráněný technickými prostředky uvedením jména a adresy osoby, na kterou se má oprávněný uživatel za tím účelem obrátit.³⁸

tak z uvedeného § 66 pak plyne, že je taxativně upraveno dovolené jednání oprávněného uživatele počítačového programu, která omezují výlučná práva autora počítačového programu, aniž by uživatel rozmnoženiny počítačového programu porušil autorská práva.

³⁷ § 2382 občanského zákoníku

³⁸ Autorský zákon: zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

V podstatě používáním počítačového programu oprávněným uživatelem tak dochází k vytváření jeho rozmnoženiny, byť jen třeba rozmnoženinou jen technické nebo dočasné povahy, tak pořízování takových rozmnoženin není v rozporu s autorskoprávní ochranou počítačových programů.

Oprávněný uživatel počítačového programu je tedy běžně oprávněn účelově zasahovat do absolutního autorského práva k počítačovému programu pořízením jeho rozmnoženiny, pořízením jeho překladu např. do jiného národního jazyka, nebo programového jazyka, pořízení jeho úpravy včetně jeho tvůrčího zpracování třeba svépomocnou aktualizací. To však jen pokud potřebuje tuto rozmnoženinu, překlad nebo úpravu nezbytně k taxativně stanoveným účelům, jinak dochází k závažnému zásahu do autorských práv. Těmito taxativně stanovenými účely jsou zavedení a provoz počítačového programu na počítači, oprava chyb a jiné oprávněné využití v souladu s určením počítačového programu, tzn. běžná využitelnost oprávněně nabyté rozmnoženiny počítačového programu, z jeho provozního určení, vlastností i obsahu.³⁹

Taktéž oprávněný uživatel rozmnoženiny je oprávněn zasáhnout do počítačového programu formou pořízení jeho rozmnoženiny, pokud se jedná o rozmnoženinu záložní. Záložní rozmnoženinou počítačového programu se rozumí rozmnoženina zhotovená do rezervy před možným nebezpečím ztráty, zničení nebo poškození této rozmnoženiny. Oprávněný uživatel tak může záložní rozmnoženinu pořídit pouze tehdy, pokud jej její pořízení nezbytně k užívání počítačového programu, např. při změně operačního systému nebo novou instalací počítačového programu nahrazením za starý. Záložní rozmnoženiny však nesmí být bez souhlasu autora za žádných okolností dále uživatelem převáděny na třetí osobu.⁴⁰

3.2 Ochrana počítačových programů v evropské unii

V rámci evropské unie spadá do ochrany počítačových programů Evropská patentová úmluva tzv. EPC. Je to mezinárodní smlouva zřizující jednotný právní

³⁹ TELEEC, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. 2., upravené vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-748-4, str. 724 - 728

⁴⁰ tamtéž

rámec pro udělování tzv. evropských patentů. Původní verze Evropské patentové úmluvy byla sjednána v roce 1973. Úkolem Evropské patentové organizace je udělovat tzv. evropské patenty, kdy jedním z jejich orgánů je Evropský patentový úřad, který tento úkol pod dohledem Správní rady, tedy druhého orgánu Evropského patentového úřadu tak činí.⁴¹ Evropský patentový úřad má i několik oddělení pro provádění řízení. Evropskou patentovou přihlášku může podat každá fyzická nebo právnická osoba a každá společnost, mající podle příslušného práva postavení právnické osoby.⁴² Co se týče počítačových programů, tak je zejména relevantní článek 52 Evropské patentové úmluvy. V článku 52 odst. 1 je uvedeno, že evropské patenty se udělují na vynálezy, které jsou nové, zahrnují vynálezeckou činnost a jsou průmyslově využitelné. Přičemž dle článku 52 odst. 2 pak platí, že počítačové programy z patentovatelnosti jsou vyloučeny.⁴³

Evropská unie však vydala velké množství směrnic v reakci na prudký vývoj informačních technologií a vzniku nových mezinárodních smluv o autorském právu. Úlohou těchto směrnic je sjednotit členské státy v otázkách autorského práva a implementovat mezinárodní smlouvy do právního řádu evropské unie.

Mezi jednu z prvních směrnic je Směrnice Rady č. 91/250/EHS z roku 1991, která členskými státy zavedla povinnost poskytovat počítačovým programům ochranu, jako dílům literárním a chránit jejich autorské dílo. Autorem tak může být fyzická osoba nebo skupina fyzických osob a v některých případech tak může být autorem právnická osoba, pokud to je v souladu s legislativou konkrétního členského státu. Směrnice Rady č. 91/250/EHS pak byla zrušena a nahrazena Směrnicí 2009/24/ES z roku 2009 o právní ochraně počítačových programů. Tato směrnice vysvětluje, co to je počítačový program. Tato směrnice je důležitá pro další vývoj softwaru, protože tato směrnice stanovuje podmínky, v rámci kterých se můžou

⁴¹ Úmluva o udělování evropských patentů (Evropská patentová úmluva) z 5. října 1973, čl. 4, str. 10

⁴² Úmluva o udělování evropských patentů (Evropská patentová úmluva) z 5. října 1973, čl. 58, str. 27

⁴³ Úmluva o udělování evropských patentů (Evropská patentová úmluva) z 5. října 1973, čl. 52, str. 25

vývojáři inspirovat již existujícím softwarem a následně dále rozvíjet jeho myšlenky a nápady.⁴⁴

Další důležitou směrnicí je Směrnice č. 2001/29/ES z roku 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti. Cílem této směrnice bylo sjednotit autorskoprávní ochranu v členských státech Evropské unie, aby odpovídala potřebám a trendům v rozvíjející se informační společnosti. Současně začlenila ustanovení nově uzavřených mezinárodních smluv TRIPS a WIPO. Směrnice specifikuje majetková práva na rozmnožování a šíření díla a jeho sdílení veřejnosti.⁴⁵

Další důležitou směrnicí je Směrnice 2004/48/ES z roku 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví. Tato směrnice je zaměřená především na právo duševního vlastnictví, které velice souvisí s autorským právem.

3.3 Mezinárodní ochrana počítačových programů

3.3.1 Bernská úmluva

První a zásadní mezinárodní smlouvou, a taktéž pilířem mezinárodní úpravy autorského práva, je především Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl, která byla vytvořena roku 1886 ve švýcarském Bernu.⁴⁶ Je jedním z nejvýznamnějších počínů týkajících se pojetí autorských práv v Evropě. Podle Bernské úmluvy autorova ochrana na dílo vzniká již jen samotným vytvořením autorského díla a taktéž autorovi náleží i všechna práva ke všem odvozeným dílům. Autor podle této úmluvy z roku 1886 požívá ochrany ve všech zemích, kteří Bernskou úmluvu podepsaly. Nový orgán, který byl vytvořen Bernskou úmluvou byl orgán pod názvem Spojená mezinárodní kancelář pro

⁴⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů (kodifikované znění). Dostupné z: [2009/24/ES - Směrnice Evropského parlamentu a Rady... | Esipa.cz](#)

⁴⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti. Dostupné z: [2001/29/ES - Směrnice Evropského parlamentu a Rady... | Esipa.cz](#)

⁴⁶ Copyright House: Countries Berne Convention. List of Berne Convention signatories [online]. 2009-2021 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://copyrighthouse.org/countries-berne-convention>

ochranu duševního vlastnictví, ze které následně vznikla Světová organizace duševního vlastnictví pod zkratkou WIPO, která pak přešla pod správu OSN.⁴⁷

Bernská úmluva vznikla a byla podepsána dne 8. 9. 1886, podepsalo ji devět evropských států, ke kterým později přistoupily i další státy, přičemž tehdejší Rakousko-Uhersko nebylo jejím signatářem a v důsledku tohoto se ani bývalé Československo od svého vzniku roku 1918 této úmluvy neúčastnilo. Až na základě tzv. mírové smlouvy dne 10. 9. 1919 přijalo nově vzniklé Československo jako jeden z nástupnických států po zániku Rakousko-Uherska závazek přistoupit k mezinárodním úmluvám, mezi něž patřila i Bernská úmluva. Československo se tak stalo členskou zemí Mezinárodní unie na ochranu děl literárních a uměleckých.⁴⁸

3.3.2 WÚAP - Všeobecná úmluva o autorském právu

Ke vzniku a podpisu Všeobecné úmluvy o právu autorském došlo v roce 1952 v Ženevě, která pak byla v Paříži roku 1971 revidována. Československá republika přistoupila a stala se signatářem úmluvy v roce 1960.⁴⁹ Tato úmluva z větší části sdílí podobný vývoj s Bernskou úmluvou. V době přijetí úmluva obsahovala závazky k členským státům, aby do svých vnitrostátních právních úprav začlenily pouze a výlučné právo pořizovat a uveřejňovat překlady, udílet svolení k pořízení a uveřejňování překladů děl chráněných podle této úmluvy. Právo na rozmnožování podobně jako v Bernské úmluvě nebylo v té době dosaženo, ale bylo dosaženo až po revizi v Paříži roku 1971, kdy do této úmluvy byla doplněna další výlučná práva a výjimky, přičemž do článku 4 bis WÚAP byla obsažena základní práva majetkových a tvůrčích práv autorů, především právo autora udělit svolení k rozmnožování díla jakýmkoliv způsobem, a to k veřejnému provozování a provedení díla a jeho vysílání rozhlasem a televizí.⁵⁰

⁴⁷ MAISNER, Martin. *Základy softwarového práva*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-638-7, str. 9

⁴⁸ TELEČEK, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. 2., upravené vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-748-4, str. 1201-1202

⁴⁹ ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, 2006. Právo pro denní praxi (Computer Press). ISBN 80-251-1090-7, str. 21

⁵⁰ PRCHAL, Petr. *Limity autorskopravní ochrany*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. ISBN 978-80-7502-141-0, str. 147

Členské státy si Všeobecnou úmluvou o právu autorském kladly za cíl zajistit ochranu autorského práva ve všech zemích, aby to vyhovovalo všem národům a navazovalo to na existující platné právní mezinárodní systémy, přičemž úmluva obsahuje celkem 21 článků. Každý stát může přistoupit k této úmluvě, ale podléhá to ratifikací nebo přijetím členskými státy, navíc každý smluvní stát se zavazuje v souladu se svojí ústavou učinit opatření nutná k tomu, aby bylo zajištěno uplatnění této smlouvy.⁵¹

V některých státech, především v USA bylo dříve nutné dílo registrovat, pokud mělo užívat práva autorského. Všeobecná úmluva o právu autorském umožňovala, aby v těchto státech díla z jiných zemí, kde nebyla registrace podmínkou jejich ochrany, byla chráněna i bez registrace, pokud tedy byla označena symbolem ©, nebo slovem „copyright“. Od roku 1989 není ve většině zemí a USA vyžadováno dílo označovat obvyklým symbolem ©, nebo slovem „copyright“, protože dílo je chráněno automaticky, aniž by to na tom díle muselo být vyznačeno, anebo aby se autor musel jakkoliv registrovat.⁵²

3.3.3 WIPO – Světová organizace duševního vlastnictví

World Intellectual Property Organization (WIPO) je v překladu Světová organizace duševního vlastnictví a je organizací OSN, přičemž tato organizace byla založená v roce 1967. Tato organizace vykonává dozor v oblasti ochrany autorských práv a dalších práv duševního vlastnictví a jejím sídlem je Ženeva ve Švýcarsku. V současnosti je členem organizace WIPO 193 států.⁵³

V roce 1996 Světová organizace duševního vlastnictví na konferenci v Ženevě přijala mezinárodněprávní dohodu pod názvem WIPO Copyright Treaty - WCT, kterou podepsala i Česká republika s platností v roce 2002. WCT je zvláštní dohodou spadající pod Bernskou úmluvu, která se zabývá ochranou děl a práv autorů v digitální sféře. Všechny smluvní strany se musí řídit ustanovením Bernské

⁵¹ Všeobecná úmluva o autorském právu – Wikipedie (wikipedia.org), Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Všobecná_úmluva_o_autorském_právu

⁵² ŠTĚDRŮŇ, Bohumír. *Ochrana a licencování počítačového programu*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-555-7, str. 42

⁵³ Světová organizace duševního vlastnictví – Wikipedie (wikipedia.org), Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Světová_organizace_duševního_vlastnictví

úmluvy, a to i v případě, že nejsou jejími členy. WCT poskytuje stejná práva jako Bernská úmluva, ale jsou do ochrany zahrnuti i počítačové programy a databáze. Dnes je jejími členy 99 zemí.⁵⁴

3.3.4 TRIPS - Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví

Dohoda TRIPS vznikla v roce 1994 obsahuje zejména úpravu týkající se majetkových práv duševního vlastnictví a obchodování s nimi. Hlavní oblastí, kterou dohoda TRIPS řešila, byly především práva umělců a vydavatelů, ochranné známky, průmyslové vzory, ochrana důvěrných informací a problematika označení země původu. Taktéž byla součástí dohody i ustanovení prostředků pro vynucování ochrany a vymáhání nároků při porušování práv a způsoby řešení sporů. Dohoda TRIPS do dnešní doby patří k nejkompexnějším mezinárodním dokumentům ochrany práv duševního vlastnictví. Dohoda TRIPS taktéž z hlediska počítačových programů stanovila, že počítačové programy musí být chráněny jako dílo literární, a to se stejnou ochranou, což je v autorském zákoně reflektováno.⁵⁵ V České republice vstoupila v platnost tato dohoda 1. 1. 1995 a v současné době se dohody účastní celkem 164 smluvních stran.⁵⁶

3.4 Trestněprávní odpovědnost

K trestněprávní odpovědnosti je vázáno ke konkrétnímu jednání fyzické nebo právnické osoby, které nesou trestní odpovědnost. Základní podmínkou trestní odpovědnosti u fyzických osob je, že musí jít o úmyslné nebo nedbalostní jednání fyzické osoby a taktéž musí být fyzická osoba trestně odpovědná, tedy musí dovršit patnáctý rok svého věku. Další podmínkou je, že musí dojít k naplnění znaků společenské škodlivosti a jednání musí naplnit znaky některých ze

⁵⁴ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář. 2.*, upravené vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-748-4, str. 1205

⁵⁵ MAISNER, Martin. *Základy softwarového práva*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-638-7, str. 9

⁵⁶ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář. 2.*, upravené vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-748-4, str. 1205

skutkových podstat trestného činu. U právnických osob je dána trestní odpovědnost na základě zákona č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim a mohou být stíhány za ty trestné činy, které jsou v daném zákoně uvedeny. Za právnickou osobu jedná určitá fyzická osoba, která je k tomu pověřena, např. zaměstnanec nebo člen statutárního orgánu.

Pro danou problematiku je důležité vymezit pojem softwarové pirátství, ve kterém je zahrnut nelegální software a nelegální užití softwaru. Nejedná se zde pouze o výrobu nelegálního softwaru a následně pak jeho šíření, ale lze zde pod toto zařadit i nelegální zásahy, kdy počítačový software někdo upraví. Může jít třeba o tzv. „crackera“, který úpravou provede zásah do licenčního mechanismu včetně bezpečnostní ochrany autora počítačového softwaru, a tímto se je pokusí vyřadit a obejít, aby tak bylo možné počítačový software provozovat bez zaplacení licenčního poplatku.⁵⁷

Skutkové podstaty jednotlivých trestných činů v souvislosti s počítačovými programy jsou uvedeny v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Jedná se především o trestné činy podle § 230 neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací, § 231 opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat, § 232 výroba a držení padělatelského náčiní, § 236 zkreslení údajů a nevedení podkladů ohledně vývozu zboží a technologií dvojího užití, § 267 uvedení někoho v omyl a využití něčího omylu prostřednictvím technického zařízení, § 348 padělání a pozměnění veřejné listiny trestního zákoníku.⁵⁸

Samostatný trestný čin ochrany autorského práva pak vychází z § 270 trestního zákoníku, kde je vymezena skutková podstata trestného činu „*porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi*“.⁵⁹ Toto ustanovení především chrání vědeckou, literární, hudební, výtvarnou, audiovizuální a jinou uměleckou tvůrčí činnost a požitky z ní plynoucí, práva výrobců zvukového záznamu a zvukově obrazového záznamu, práva rozhlasového a televizního vysílatele a práva pořizovatele databáze. Jedná se

⁵⁷ JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKA. *Softwarové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Brno: Computer Press, 2018. ISBN 978-80-251-4914-0, str. 53 a násl.

⁵⁸ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

o trestněprávní normu s blanketní dispozicí, odkazující se na zákon upravující autorská práva. Z hlediska počítačového programu se za předmět ochrany autorského díla podle § 2 odst. 2 autorského zákona považuje i počítačový program, pokud je původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvořem. Ochranu požívají všechny počítačové programy vytvořené tvůrčí činností, jako autorská díla, která splňují autorskoprávní kritéria jedinečnosti výsledku tvůrčí činnosti a jsou tak chráněna jako literární díla ve smyslu § 65 autorského zákona.⁶⁰

3.5 Správněprávní odpovědnost

Jedná se o přestupky, které jsou upraveny v § 105a a následujících v autorském zákoně. Současně se zde použije podpůrnosti pro přestupky dle autorského zákona i přestupkového zákona.

Dle § 5 přestupkového zákona je přestupkem „*společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin*“. Přestupku se tak může dopustit fyzická osoba, fyzická osoba podnikající a právnická osoba. Aby fyzická osoba mohla být pachatelem přestupku, tak musí dovršit patnácti let svého věku a musí být příčetný v době spáchání přestupku. Právnická osoba se podle § 20 odst. 1 přestupkového zákona dopustí přestupku jednáním fyzické osoby „*právnická osoba je pachatelem, jestliže k naplnění znaků přestupku došlo jednáním fyzické osoby, která se za účelem posuzování odpovědnosti právnické osoby za přestupek považuje za osobu, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě a která porušila právní povinnost uloženou právnické osobě, a to při činnosti právnické osoby, v přímé souvislosti s činností právnické osoby nebo ku prospěchu právnické osoby nebo v jejím zájmu; za porušení právní povinnosti uložené právnické osobě se považuje též porušení právní povinnosti uložené organizační složce nebo jinému útvaru, který je součástí právnické osoby*“. U právnické osoby však existuje

⁶⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, str. 2495 a násl.

možnost se zprostit odpovědnosti za přešupek, pokud podle § 21 odst. 1 přešupkového zákona prokáže, že „vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby přešupku zabránila“.⁶¹

Podle autorského zákona dle § 105a a § 105b se přešupku dopustí osoba, která „neoprávněně užije autorské dílo, umělecký výkon, zvukový či zvukově obrazový záznam, rozhlasové nebo televizní vysílání nebo databázi“, tedy i v případě počítačového software.⁶²

⁶¹ Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů.

⁶² Autorský zákon: zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

4 AUTORSKÁ PRÁVA POČÍTAČOVÝCH PROGRAMŮ

V České republice je autorské právo primárně upraveno v zákoně č. 121/2000 Sb., Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, který reflektuje zpravidla vývoj autorských práv v oblasti mezinárodních smluv a taktéž v oblasti evropské legislativy. Předmětem úpravy autorského zákona jsou zejména práva autora k jemu vytvořenému autorskému dílu, práva související s právem autorským, kam například patří práva pořizovatele k jemu pořízené databázi a v neposlední řadě pak kolektivní správa autorských práv a práv souvisejících s autorským právem.⁶³

Svojí roli zde má i zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, jehož úprava je významná z toho důvodu, že jsou v něm obsaženy ustanovení týkající se licencí a licenční smlouvy.

V obou případech, uvedených zákonů, se jedná o právní předpisy soukromoprávní povahy, přičemž Občanský zákoník se uplatní v těch situacích, kde Autorský zákon bude postrádat určitou právní úpravu.

Taktéž je potřeba uvést i dobu trvání autorských práv u počítačových programů, přičemž doba trvání autorskoprávní ochrany je upravena v autorském zákoně. Ochrana u osobnostních majetkových práv trvá pouze po dobu autorova života, přičemž ochrana majetkových práv trvá po dobu autorova života a pak ještě 70 let po jeho smrti. Pokud se jedná o dílo spoluautora, tak se doba počítá od smrti jednoho z nich. Na počítačové programy, která jsou chráněna stejně jako literární díla, tak doba trvání se na ně taktéž vztahuje, ale vzhledem k současnému vývoji počítačových programů, a především vývoji operačních systémů, kde se počítačové programy spouští, nemyslím si, že by za 70 let ještě nějaký počítačový program šel spustit.

⁶³ MAISNER, Martin. *Základy softwarového práva*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-638-7, str. 10 a násl.

4.1 Autorská práva

Autorská práva a práva s nimi souvisejícími jsou upraveny zákonem č. 121/2000 Sb., Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů.

Předmětem autorského práva jsou díla literární, umělecká a vědecká. Jedná se o díla, která jsou vyjádřena v jakékoliv vnímatelné podobě a jsou výsledkem autora, jeho jedinečné tvůrčí činnosti. Předmětem autorského práva jsou i počítačové programy, fotografie a výtvar vyjádřený postupem podobným fotografii, která jsou původní a jsou autorovým vlastním duševním výtvozem. Taktéž předmětem autorského práva jsou i databáze, která jsou taktéž původní a jsou autorovým vlastním duševním výtvozem, jejich součástí jsou systematicky nebo metodicky uspořádány a jednotlivě zpřístupněny elektronicky nebo obdobným způsobem, jedná se o dílo souborné. Autorské právo se nevztahuje jen na díla dokončená, ale i na díla v různých fázích, stejně tak to platí i u názvu díla a jménech postav.⁶⁴

Subjektem autorského práva, tedy právním subjektem, je pouze fyzická osoba, která dílo vytvořila, přičemž autorského práva ke svému vlastnímu dílu mohou nabývat i osoby nezletilé, ale pro nakládání s autorskými právy je potřeba zákonného zástupce způsobilého k právním úkonům. Pokud se na některém dílu podílí společně více osob, tak se jedná o spoluautorství a následně pak všem spoluautorům náleží autorská práva.

Autorská práva zahrnují výlučná práva osobnostní a výlučná práva majetková. Autorská práva jsou tak rozdělena na osobní a majetková práva autora, přičemž jejich výlučnost spočívá v samostatnosti a oddělenosti.

4.1.1 Osobnostní práva

Osobnostní autorská práva jsou spojena pouze s autorem a osobnostních práv se autor nemůže vzdát, jeho práva jsou nepřevoditelná a s jeho smrtí de facto

⁶⁴ HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, str. 50, 51

zanikají. Má právo na autorské označení a na nedotknutelnost svého díla.⁶⁵ Co se týče práva nedotknutelnosti díla, to znamená, že nikdo kromě autora nemá právo na jakoukoliv úpravu nebo změnu díla, pokud mu k tomu autor neposkytne souhlas. Taktéž má autor právo rozhodnout o zveřejnění svého díla, když pod tímto si lze u počítačového softwaru představit například uvedení počítačového softwaru na trh formou určité licence.⁶⁶ Jak již bylo zmíněno, tak osobnostních práv se autor nemůže vzdát a nemůže je převést na třetí osobu. V případě smrti autora může být dílo užíváno jen způsobem, který nesnižuje jeho hodnotu, a i po své smrti musí být uveden jako autor díla, přičemž nikdo třetí si nesmí osobovat autorství k němu. Tato osobnostní autorská práva existující po autorově smrti mají právo uplatňovat osoby blízké nebo příslušný kolektivní správce.

4.1.2 Majetková práva

Majetková práva autora jsou práva autora své dílo užít nebo jiné osobě udělit svolení k výkonu takového práva, právo na odměnu za opětovný prodej originálu díla a právo na odměnu v souvislosti rozmnožování díla pro vlastní potřebu. To znamená, že dílo může užívat autor, a nebo osoba, která od autora získala svolení.

Základním majetkovým právem podle autorského zákona v § 12 odst. 1, je právo autora „*své dílo užít v původní nebo jiným zpracované či jinak změněné podobě, samostatně nebo v souboru anebo ve spojení s jiným dílem či prvky a udělit jiné osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva*“. Jestliže se tedy autor rozhodl poskytnout jiné osobě oprávnění k těmto právům, tak mu tímto vzniká povinnost strpět zásah jiné osoby do jeho práv v rozsahu, který vyplývá z uzavřené smlouvy mezi nimi, přičemž autorský zákon v § 12 odst. 4 definuje tyto způsoby užití:

a) právo na rozmnožování díla (§ 13),

b) právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 14),

⁶⁵ Autorský zákon: zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁶ JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Brno: Computer Press, 2018. ISBN 978-80-251-4914-0, str. 41.

- c) právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 15),
- d) právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 16),
- e) právo na vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 17),
- f) právo na sdělování díla veřejnosti (§ 18), zejména

1. právo na provozování díla živě nebo ze záznamu a právo na přenos provozování díla (§ 19 a 20),
2. právo na vysílání díla rozhlasem či televizí (§ 21),
3. právo na přenos rozhlasového či televizního vysílání díla (§ 22),
4. právo na provozování rozhlasového či televizního vysílání díla (§ 23).⁶⁷

Rozmnožování díla je dle autorského zákona v § 13 odst. 1 jeho reprodukce jakýmkoliv prostředkem a v jakékoliv formě. Dílo může být rozmnožováno také ve formě elektronické, které zahrnuje analogové a digitální vyjádření. Autorský zákon v § 66 odst. 2 uvádí, že se za rozmnožování u počítačového programu považuje „zhotovení rozmnoženiny, je-li nezbytná k zavedení a uložení počítačového programu do paměti počítače, jakož i pro jeho zobrazení, provoz a přenos“⁶⁸. Rozmnožování zahrnuje i varianty konání, kde dochází k rozmnoženin originálního autorského díla u jedné nebo více kopií, například uložení chráněného díla (počítačového softwaru) na datový nosič.⁶⁹

Rozmnožování originálu nebo rozmnoženiny díla dle autorského zákona v § 14 odst. 1 myšleno „zpřístupňování díla v hmotné podobě prodejem nebo jiným převodem vlastnického práva k originálu nebo k rozmnoženině díla, včetně jejich nabízení za tímto účelem“.⁷⁰ Je potřeba podotknout, že zpřístupnění díla v hmotné podobě v oblasti počítačových programů lze považovat za prodej tzv. „krabicovým způsobem“, k zakoupení datového nosiče (např. CD, DVD) s dalšími instruktážními materiály nebo doplňky, kde v rámci této operace mimo uzavření

⁶⁷ Autorský zákon: zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁸ Autorský zákon: zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁹ SMEJKAL, Vladimír. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 80-7179-765-0, str. 502.

⁷⁰ Autorský zákon: zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

smlouvy dochází k udělení podlicence.⁷¹ V rozšiřování díla existuje výjimka obsažena v autorském zákoně v § 14 odst. 2, kdy se jedná o tzv. vyčerpání práva. Toto ustanovení říká, že nabyvatel originálu nebo rozmnoženiny díla, pokud jde o jeho první oprávněné nabití prodejem nebo jiným prvním převodem vlastnického práva, je rovněž jakýmkoliv způsobem a pro jakýkoliv účel tuto rozmnoženinu dále rozšiřovat. Musí však být v tomto případě brán ohled na výlučná osobnostní práva, jelikož zde nedochází k jejich vyčerpání.

Pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla dle autorského zákona v § 15 je vymezen jako „*zpřístupňování díla ve hmotné podobě za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu poskytnutím originálu nebo rozmnoženiny díla na dobu určitou*“.⁷² Pronájem díla je bráno jako zpřístupnění díla k dočasné osobní potřebě. Osobní potřebu definuje § 30 autorského zákona, který definuje volné užití díla pro osobní potřebu. V případě fyzické osoby se jedná o její soukromou potřebu, a co se týče potřeby pro právnickou osobu, tak se zde jedná o její vnitřní a interní potřeby. Z tohoto plyne, že v žádném případě pronájem díla není možné podřadit zpřístupnění díla veřejnosti, jelikož by se nejednalo o osobní potřebu.

Půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla dle § 16 autorského zákona se bude jednat v hmotné podobě, stejně tak jako je tomu u pronájmu nebo rozmnoženiny díla dle § 15 autorského zákona, kdy se jedná o dobu určitou. Rozdílem je, že z takového poskytnutí nebude vyplývat žádný přímý nebo nepřímý hospodářský či obchodní prospěch.⁷³ Půjčovat dílo může autor nebo nabyvatel licence a osoba vykonávající majetková práva autora.⁷⁴

Vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla dle § 17 autorského zákona se opět bude jednat v hmotné podobě a pokud bude umožněno originál díla nebo jeho rozmnoženinu zhlédnout či jinak vnímat. Vystavování je vhodné zejména pro díla

⁷¹ SMEJKAL, Vladimír. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 80-7179-765-0, str. 502.

⁷² Autorský zákon: zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁷³ Autorský zákon: zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁴ ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, 2006. Právo pro denní praxi (Computer Press). ISBN 80-251-1090-7, str. 54

výtvarná, díla fotografická, díla architektonická, díla užitého umění a díla kartografická.⁷⁵

Sdělováním díla veřejnosti podle § 18 odst. 1 autorského zákona se rozumí „zpřístupňování díla v nehmotné podobě, živě nebo ze záznamu, po drátě nebo bezdrátově“. Autorský zákon v § 18 odst. 2 dále přistupuje k rozšíření a vymezení daného pojmu z hlediska zpřístupnění díla prostřednictvím počítačové sítě nebo jiné obdobné sítě (například internetem).⁷⁶ Provozování serveru, co se týká poskytování služeb k připojení internetu, kde se na konkrétním zařízení umožňujícím takové sdělování budou autorská díla nacházet, sdělováním díla veřejnosti není, přičemž o výkon autorského práva nepůjde, ani pokud by šlo o prohlížení webových stránek, nebo jiného obsahu, když by stránky byly zpřístupněny přes počítačovou síť. Pokud by však někdo na webovou stránku prostřednictvím webových stránek umístil nějaké autorské dílo, tak už by se jednalo o sdělování díla veřejnosti na vyžádání.

4.2 Spoluautorství

Spoluautorské dílo je podle § 8 autorského zákona společnou tvůrčí činností dvou a více osob. Je to situace, kdy počítačový program vznikl společnou tvůrčí činností dvou a více programátorů. Nakládají tedy s dílem společně. Podle § 8 Autorského zákona nelze za spoluautora považovat toho, kdo poskytl jen technickou nebo administrativní výpomoc, materiál, poskytnul rady anebo dal ke vzniku díla podnět. O spoluautorství nepůjde ani tehdy, pokud jeden autor dílo započne a druhý dílo zakončí. Pokud jde o počítačové programy, tak se může jednat o program, kde jednotlivé části vytvořily různé osoby, ale tyto části není možné použít samostatně a je možné je spustit až když jsou spojeny v jeden počítačový program.⁷⁷ Co se týče vzniku počítačového programu, tak tento okamžik vzniku programu může být těžké určit, protože v některých případech se program

⁷⁵ Autorský zákon: zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁶ Autorský zákon: zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁷ MATZNER, Jiří. *Právní úprava počítačového programu z pohledu autorského práva*. Ostrava: Key Publishing, 2010. Monografie (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-057-6, str. 30

dokončuje už i v průběhu jeho vydání v testovací verzi a to je pořád vývojová fáze počítačového programu a v této testovací verzi programu se stále program doladuje a odstraňují jeho chyby, než dojde k úplnému dokončení vývoje počítačového programu k hotovému dílu. V těchto případech se musí vznik počítačového programu posuzovat v každém jednotlivém případě samostatně.

4.3 Zaměstnanecké dílo

Zaměstnanecké dílo podle § 58 Autorského zákona stanoví, že jde o situaci, kterou vytváří zaměstnanec v pracovním nebo služebním vztahu k zaměstnavateli a zaměstnanec musí takové dílo vytvořit v rámci plnění svých povinností, které z toho vztahu vyplývají, např. pracovní smlouva, dohoda o provedení práce, dohoda o pracovní činnosti. Podstatou zaměstnaneckého díla tedy je, že zaměstnanec vytvoří autorské dílo v rámci pracovní náplně. Veškerá práva a povinnosti ze zaměstnaneckého díla platí, že i po skončení pracovního poměru nebo ukončení smluvního vztahu. Podle § 58 odst. 7 Autorského zákona se počítačové programy a databáze považují za zaměstnanecká díla i tehdy, byla-li autorem vytvořena na objednávku. Musí však zde být splněna podmínka, že taková díla nejsou kolektivními díly.⁷⁸ Pokud zaměstnanec a zaměstnavatel si nedohodnou něco jiného, tak potom platí, že zaměstnavatel vykonává autorova majetková práva a zaměstnavatel má také právo dílo zveřejnit, upravit, spojit i s jiným dílem a uvádět zaměstnanecká díla na veřejnost pod svým jménem. Práva zaměstnavatele ze zaměstnaneckého díla trvají, i když byl ukončen pracovní nebo obdobný vztah, a to konkrétně po celou dobu autorské ochrany.

Co se týče počítačového programu, který nebyl vytvořen v rámci pracovního úkonu, ale přitom v pracovní době, tak nemůže být bez licenční smlouvy se zaměstnancem, jakkoli zaměstnavatelem užít a všechna práva budou náležet pouze programátorovi, jako autorovi programu.⁷⁹

⁷⁸ Autorský zákon: zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁹ JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Brno: Computer Press, 2018. ISBN 978-80-251-4914-0, str. 79.

Je také důležité uvést, že u zaměstnaneckého díla se především jedná o ochranu zaměstnavatele, a to z důvodu ochrany investic a prostředků jak finančních, tak i materiálních při vývoji, které zaměstnavatel poskytuje autorovi, kdy např. při vývoji počítačových programů jsou tyto investice ve značných částkách.

4.4 Kolektivní dílo

Podle § 59 Autorského zákona se bude jednat o kolektivní dílo, jestliže určitá fyzická nebo právnická osoba vede více autorů a z jejich podnětu je vytvořené určité dílo, které pod jejím jménem je vedeno na veřejnosti. Současně musí být splněna podmínka, že příspěvky autorů nejsou schopny samostatného užití. Kolektivní dílo se tedy skládá z jednotlivých příspěvků, která nejsou schopny samostatného užití a je vytvořeno z podnětu a pod vedením jedné osoby. Ochranná doba kolektivního autorského díla trvá po dobu 70 let od oprávněného zveřejnění kolektivního díla.⁸⁰

Kolektivní dílo u počítačových programů je většinou výsledkem týmové práce, na které se podílejí programátoři, analytici, testéři a softwaroví inženýři, ale práva k počítačovému programu (dílu) přísluší jen programátorům, kteří jsou tvůrci zdrojového kódu.

4.5 Školní dílo

Školní dílo je definováno v § 60 Autorského zákona s odkazem na § 35 odst. 3 tohoto zákona, jako dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností, které vyplynou z jeho vztahu ke škole, školskému nebo vzdělávacímu zařízení. Škole, školskému a vzdělávacímu zařízení je poskytována

⁸⁰ TELEEC, Ivo. *Autorský zákon: komentář. 2.*, upravené vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-748-4, str. 661 – 665

bezúplatná licence k některému užití školního díla k nevýdělečné potřebě pro vnitřní potřebu školy, školského nebo vzdělávacího zařízení.⁸¹

Škola, školské nebo vzdělávací zařízení mají právo požadovat, aby jim autor školního díla z výtěžku v souvislosti s užitím díla nebo poskytnutím licence, přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které při vytvoření školního díla vynaložily, a to až do jejich skutečné výše. Taktéž se přitom přihlédne k výši výtěžku dosaženého školou, školským nebo vzdělávacím zařízením z užití tohoto školního díla.

4.6 Dílo vytvořené na objednávku a soutěžní dílo

Dílo vytvořené na objednávku definuje § 61 Autorského zákona jako: „*dílo autorem vytvořené na základě smlouvy o dílo (dílo vytvořené na objednávku), platí, že autor poskytl licenci k účelu vyplývajícimu ze smlouvy, není-li sjednáno jinak. K užití díla nad rámec takového účelu je objednatel oprávněn pouze na základě licenční smlouvy, nevyplývá-li z tohoto zákona jinak.*“⁸² Z uvedené citace plyne, že pokud si objednatel a autor nedohodli rozsah licence, tak objednatel může dílo užit jen k účelu vyplývajícimu ze smlouvy.

Hodně firem v oblasti informačních technologií si nechají vytvořit software pro svojí vlastní potřebu anebo za účelem šíření na veřejnosti z důvodu následného finančního výtěžku. Nejčastěji se tak děje na základě objednávky s následným uzavřením smlouvy o díle. Smlouvy jsou uzavřené mezi jednotlivými programátory a jejich zaměstnavateli. Právě zde může dojít k možným problémům u vzniklých počítačových programů na objednávku, protože autorem počítačového programu může být výlučně fyzická osoba. Evropská směrnice 91/250/EHS o právní ochraně počítačových programů členskými státy umožňuje do vlastní legislativy

⁸¹ TELEEC, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. 2., upravené vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-748-4, str. 665 - 669

⁸² Autorský zákon: zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

implementovat možnost autorská práva právnických osob, ale Česká republika k tomuto ještě nepřistoupila.⁸³

⁸³ eLAW.cz: Právní aspekty tvorby počítačových programů na objednávku. [online]. 2010 [cit. 2022-02-03]. Dostupné z: <https://www.elaw.cz/clanek/pravni-aspekty-tvorby-pocitacovych-programu-na-objednavku>

5 PATENTOVÁ OCHRANA POČÍTAČOVÝCH PROGRAMŮ

Patent je formou právní ochrany vynálezu a patří neodmyslitelně ke každému úspěšnému vynálezu. Patenty se udělují na vynálezy, které jsou nové, jsou výsledkem vynálezecké činnosti a jsou průmyslově využitelné. Majitel patentu má výlučné právo vynález využívat, např. výrobek vyrábět, nebo ho uvádět do oběhu, dále poskytnout souhlas k využívání vynálezu jiným osobám, např. licenční smlouvou, dále pak má právo převést patent na jinou osobu. Taktéž, aby patent zůstal v platnosti, tak je nutno platit tzv. udržovací poplatky, a to v každém státu zvlášť, přičemž maximální možná délka patentové ochrany je 20 let. V této kapitole se zaměřím na situaci patentové ochrany v České republice a patentovou ochranu v Evropské unii v souvislosti s ochranou počítačových programů.

5.1 Patentová ochrana v ČR

V České republice je patentové právo zakotveno v zákoně č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích. Tento zákon upravuje práva a povinnosti, které vznikají při vytvoření a uplatnění vynálezů a zlepšovacích návrhů. Vynálezy, které splňují všechny podmínky tohoto zákona, tak patenty uděluje Úřad průmyslového vlastnictví na základě národní přihlášky původce, jejímž podáním vzniká přihlašovatelovi právo přednosti. U Úřadu průmyslového vlastnictví se může podat i evropská patentová přihláška s účinky jak pro Českou republiku, tak i pro další státy úmluvy o udělování evropského patentu u Evropského patentového úřadu (EPO). Taktéž může občan České republiky nebo i jiná osoba s bydlištěm nebo sídlem na území České republiky u Úřadu průmyslového vlastnictví podat mezinárodní přihlášku do několika zemí současně podle Smlouvy o patentové spolupráci (PCT).⁸⁴

Jak už bylo zmíněno, tak patentové právo je zakotveno v zákoně č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích. Důležitým paragrafem ohledně

⁸⁴ Patentový zákon: zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích.

počítačových programů je § 3. V odst. 1 je uvedeno, že „patenty se udělují na vynálezy, které jsou nové, jsou výsledkem vynálezecké činnosti a jsou průmyslově využitelné“. Následně v § 3 odst. 2 je uvedeno, co se za vynálezy nepovažuje, a to zejména:

- a) objevy, vědecké teorie a matematické metody;
- b) estetické výtvary;
- c) plány, pravidla a způsoby vykonávání duševní činnosti, hraní her nebo vykonávání obchodní činnosti, jakož i programy počítačů;
- d) podávání informací.⁸⁵

Z tohoto vyplývá, že v případě podání přihlášky takového vynálezu na Úřad průmyslového vlastnictví, tak by takovouto přihlášku odmítli. Počítačový program je tedy na základě § 3 odst. 2 písm. c) z patentové ochrany vyloučen. Je tu však v § 3 odst. 3 uvedeno, že „patentovatelnost předmětů nebo činností uvedených v odstavci 2 je vyloučena za předpokladu, že se přihláška vynálezu nebo patent týkají pouze těchto předmětů nebo činností“.⁸⁶ Toto ustanovení zlehčuje přísnost nepatentovanosti počítačových programů a umožňuje počítačové programy patentovat jako součást technického řešení, tedy počítačem realizovaný vynález (computer-implemented invention, dále jen „CII“), který vyvolá dostatečný technický účinek, tento již patentovat lze. To znamená, že lze patentovat ten počítačový program, který zahrnoval počítač a byl uskutečněn za pomoci počítačového programu, jestliže je tento vynález posuzován jako celek a počítačový program je schopen vyvolat dostatečný technický účinek.

Mezi subjekty patentového práva řadíme např. práva průvodce na patent (§ 8), práva majitele patentu (§ 11), spolumajitelství patentu (§ 16), práva k podnikovému vynálezu (§ 9).

Práva průvodce na patent jsou uvedeny v § 8 v zákoně č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích. Právo na patent

⁸⁵ Patentový zákon: zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích.

⁸⁶ Patentový zákon: zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích.

je vázáno na osobní činnost fyzické osoby, která vynález vytvořila svou vlastní tvůrčí prací původce. Původcem může být vždy jen fyzická osoba anebo více osob, které svou vlastní tvůrčí činností dosáhly výsledků vynálezu. Právo na původcovství na patent vzniká okamžikem vytvoření vynálezu, přičemž jméno, příjmení a bydliště musí být uvedeno v přihlášce vynálezu a původce vynálezu je pak následně uveden v patentové listině. Právním nástupcem původce vynálezu může být jak fyzická osoba, tak i právnická osoba.⁸⁷

Pokud jde o spolupůvodství, tedy že se na vynálezu podílelo více osob, tak právo na patent jim přísluší společně a jejich podíl na právech je dán podílem tvůrčí činnosti na vytvořeném vynálezu.

Práve majitele patentu se pak zaobírá § 11 v zákoně č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích. Pokud podaná přihláška vynálezu podaná původcem nebo právním nástupcem úspěšně prošla patentovým řízením, stává se osoba přihlašovatele majitelem patentu a získává tak výsadní postavení k dispozičnímu právu k patentu. Pouze majitel patentu je oprávněn chráněný vynález využít a nakládat s ním. Jiné osoby s vynálezem tak mohou konat pouze se souhlasem majitele patentu, kdy souhlas k využití vynálezu jiné osobě bude zpravidla udělen formou licenční smlouvy. Ve věci právního nástupnictví majitele patentu, je to tak, že v případě smrti majitele patentu přechází patent na dědice, ale dědic musí své dědické právo na patent výslovně uplatnit, protože Úřad průmyslového vlastnictví nemá povinnost zjišťovat, zda původce zemřel a kdo je jeho dědicem. V případě zániku právnické osoby je potřeba rozlišit, zda společnost zanikla s právním nástupcem, či nikoliv. Pokud dojde ke zrušení obchodní korporace bez likvidace, přechází patent na jejího právního zástupce. V případě zrušení obchodní korporace bez právního nástupce se vyžaduje její likvidace a patent pak může být součástí likvidace.⁸⁸

Co se týče spolumajitelství patentu, tak tímto se zaobírá § 16 v zákoně č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích. Spolumajitelé patentu mohou být fyzické nebo právnické osoby. Například několik původců jako

⁸⁷ CHLOUPEK, Vojtěch. *Patentový zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-268-7, str. 55 - 58.

⁸⁸ CHLOUPEK, Vojtěch. *Patentový zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-268-7, str. 83 - 91.

spolupůvodci vytvořili vynález, na který dostali patent na základě společně podané patentové přihlášky. Avšak společní přihlašovatelé nemusejí být pouze samotní původci, nebo se nemusejí na vytvoření vynálezu vůbec podílet. Může jít o osoby, na které právo přešlo na základě zákona, nebo na základě smlouvy uzavřené mezi nimi a původci vynálezu. Spolumajitelství patentu taktéž může vzniknout na základě smlouvy o převodu patentu, kdy od majitele patentu získá patent více osob, a tím se dostanou do vztahu spolumajitelského, nebo v důsledku dědického řízení. Je potřeba taktéž uvést, že ať již se změní osoba spolumajitele jakkoliv, tak právo na původcovství zůstává zachováno stejně jak osoba původce.⁸⁹

Jak již bylo uvedeno výše, tak mezi subjekty patentového práva řadíme i práva k podnikovému patentu, kterým se zaobírá § 9 v zákoně č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích. Jak už jsme se mohli výše dočíst, tak právo na patent náleží původci vynálezu, nebo jeho právnímu nástupci. Vzhledem k tomu, že právo na patent může být předmětem převodu nebo i přechodu, tak je právním nástupcem buď ten, na koho bylo právo převedeno anebo ten, na koho přešlo z důvodu dědického dědictví nebo na základě zákonného postupu. Zákonný postup je pak typický institut tzv. podnikového vynálezu. To znamená, že zákon umožňuje za stanovených pravidel legální postup práva na patent z původce na jeho zaměstnavatele. Právo původcovství však vždy zůstává původci vynálezu a na zaměstnavatele přechází pouze práva majetková, tedy právo vynález patentovat a jakkoli s ním nakládat. Původce má však právo na přiměřenou odměnu. Hlavní podmínkou však je, aby původce vytvořil vynález v rámci plnění úkolů z pracovního poměru, z členského nebo obdobného pracovněprávního vztahu.⁹⁰

Mezi tři univerzální podmínky patentovatelnosti jsou novost, vynálezecká činnost a průmyslová využitelnost. Proto by softwarové vynálezy měly být způsobilé k patentoprávní ochraně za uvedených podmínek, musí být tedy nové, výsledkem vynálezecké činnosti a průmyslově využitelné.

⁸⁹ CHLOUPEK, Vojtěch. *Patentový zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-268-7, str. 140 - 141.

⁹⁰ CHLOUPEK, Vojtěch. *Patentový zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-268-7, str. 60 - 64.

Jak jsme se mohli dočíst z výše uvedeného, tak rozdíl mezi patentovou a autorskoprávní ochranou je v procesu nabití právní ochrany. U autorského práva je dílo chráněno již od okamžiku jeho vzniku, přičemž udělení patentové ochrany je zdlouhavý a nákladný proces, kdy je posuzováno naplnění požadavků patentovatelnosti vynálezu.

5.2 Patentová ochrana v Evropské unii

V případě Evropské unie je nejefektivnějším způsobem získání patentů až u 38 evropských zemí podáním evropské patentové přihlášky na základě Evropské patentové úmluvy (EPC) u Evropského patentového úřadu (EPO). Při splnění daných požadavků stanovených EPC, tak žadatel získá evropský patent, což je soubor národních patentů udělených pro území těch členských zemí Evropské patentové organizace založená na základě EPC, které byly v evropské patentové přihlášce označeny.

5.2.1 Evropská patentová úmluva

Základní legislativní rámec patentové ochrany na evropské úrovni je Evropská patentová úmluva z roku 1973 s účinností od roku 1977 a Evropský patentový úřad sídlí v Mnichově s pobočkou v Haagu, přičemž Česká republika se stala členem Evropské patentové úmluvy v roce 2002. Evropská patentová úmluva není součástí tzv. evropského práva (*acquis communautaire*), nicméně uvedenou úmluvou došlo k faktické harmonizaci patentového práva, neboť všechny členské státy Evropské unie, krom Chorvatska, jsou jejími signatáři.⁹¹ Smyslem Evropské patentové úmluvy je zjednodušení procesu získávání patentů na územích členských států, kdy se koná pouze jedno patentové řízení, které je následně rozděleno do jednotlivých členských států. Evropský patent tak můžeme považovat za zastřešující svazek národních patentů.

⁹¹ MAISNER, Martin. *Základy softwarového práva*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-638-7, str. 20

Co se týče patentovatelnosti počítačových programů, tak důležitým bodem v Evropské patentové úmluvě je článek 52 „Patentovatelné vynálezy“, který zní:

(1) Evropské patenty se udělují na vynálezy ve všech oblastech techniky, pokud jsou nové, zahrnují vynálezeckou činnost a jsou průmyslově využitelné.

(2) Za vynálezy se ve smyslu odstavce 1 se nepovažují zejména:

a) objevy, vědecké teorie a matematické metody;

b) estetické výtvary;

c) plány, pravidla a způsoby vykonávání duševní činnosti, hraní her nebo vykonávání obchodní činnosti, jakož i programy počítačů;

d) podávání informací.

(3) Ustanovení odstavce 2 vylučují patentovatelnost předmětu nebo činnosti uvedených v tomto ustanovení, pouze pokud se evropská patentová přihláška nebo evropský patent týkají tohoto předmětu nebo činnosti jako takových.⁹²

Jak jsme právě zjistili, tak článek 52 Evropské patentové úmluvy je obdobný s § 3 v zákoně č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů, který byl již před samotným přístupem České republiky k Úmluvě o udělování evropských patentů v souladu s touto úmluvou harmonizován, což bylo přímo doporučeno Evropským patentovým úřadem. Z tohoto důvodu se jedná o takřka doslovnou kopii ustanovení EPC.

5.2.2 Evropský patentový úřad

Evropský patentový úřad (European Patent Office – EPO) je výkonným subjektem Evropské patentové organizace, který funguje od roku 1977, a to na základě Evropské patentové úmluvy, která byla podepsána v roce 1973 v Mnichově. Evropský patentový úřad má v současné době 38 zemí (27 států EU a 11 dalších evropských zemí), mezi něž patří i Česká republika. Úřad uděluje evropské

⁹² Docplayer.cz: *Evropská patentová úmluva*. [online]. 2022 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: [Úmluva o udělování evropských patentů \(Evropská patentová úmluva\) Obsah PREAMBULE ČÁST I. Obecná ustanovení Evropská patentová organizace - PDF Stažení zdarma \(docplayer.cz\)](https://www.docplayer.cz/1494887-Úmluva-o-udělování-evropských-patentů-(Evropská-patentová-úmluva)-Obsah-PREAMBULE-ČÁST-I.-Obecná-ustanovení-Evropská-patentová-organizace-PDF-Stažení-zdarma-(docplayer.cz))

patenty, které jsou platné ve všech členských státech, nebo jen v několika z nich, kdy toto záleží na žadateli. Taktéž zpracovává mezinárodní patentové přihlášky.

Evropský patent je v podstatě svazek národních patentů, to znamená, že v každé zemi, pro kterou byl evropský patent udělen, má jeho majitel stejná práva a povinnosti, jako majitel národního patentu. Jak dojde k udělení evropského patentu, tak musí jeho majitel provést validaci v každém z určených států, přičemž u některých států to může znamenat, že je potřeba podat u úřadu pro průmyslové vlastnictví daného státu překlad patentového spisu do úředního jazyka státu, nebo aspoň částečný překlad a zaplatit administrativní poplatek.

Evropský patentový úřad není institucí Evropské unie, ale všechny členské státy jsou jeho členy. V budoucnu bude EPO udělovat patenty EU. Patent EU se tak bude od evropského patentu lišit tím, že již nebude svazkem národních patentů, ale bude jednotný a nedílný. Tímto by měla odpadnout fáze validace, a tím by se stal patent EU dostupnější.⁹³

Účelem jednotného patentu je zlevnit a zjednodušit zavádění inovací pro podniky a vynálezce po celé Evropě, protože autoři patentu tak v současné době musí získat potvrzení ve všech zemích, v nichž usilují o patentovou ochranu, což znamená obrovské náklady na překlady a další administrativu s tím spojenou, čím by se jednotným patentem EU zlevnilo a zjednodušilo.

⁹³ euroskep.cz: Evropský patentový úřad. [online]. 2005 - 2020 [cit. 2022-05-24]. Dostupné z: <https://www.euroskep.cz/ja-a-eu/podnikani/evropsky-patentovy-urad/>

6 PORUŠENÍ AUTORSKÝCH PRÁV NA ŠUMPERSKU

Jelikož jsem se nikdy jak v osobním životě, tak ani ve službě u Policie ČR nesetkal s porušováním autorských práv, vzhledem k tomu, že jsem nejprve u Policie ČR byl na Obvodním oddělení v Šumperku a posledních 12 let jsem vyšetřovatelem na drogové problematice na Oddělení obecné kriminality v Šumperku, nebyl jsem tedy nikdy na Oddělení hospodářské kriminality, kdy toto oddělení je věcně příslušné k řešení problematiky porušování autorských práv, oslovil jsem tedy kolegy z Oddělení hospodářské kriminality v Šumperku, aby mi sdělili, jaké případy nejčastěji řeší v rámci porušování autorských práv na Šumpersku.

Zjistil jsem, že kolegové z Oddělení hospodářské kriminality v Šumperku řeší problematiku porušování autorských práv velice ojediněle. Pokud již řešili porušování autorských práv, tak se jednalo o případy, kdy docházelo ke sdílení dat tvořených zvukovými, zvukově-obrazovými, audiovizuálními díly, díly mluveného slova a počítačovými hrami a bez souhlasu nositelů práv výrobců těchto děl, přičemž tato data byly sdíleny prostřednictvím osobního počítače připojeného k síti internet přes programové utility Strong DC++ založené na koncepci výměnných sítí P2P (Peer to Peer) z pevného disku v počítači.

Jeden z posledních takových případů řešili kolegové, když proti osobě P. M. ze Šumperska podle § 160 odst. 1 trestního řádu zahájili trestní stíhání pro spáchání přečinu porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 270 odst. 1 trestního zákoníku, kterého se měl dopustit P. M. tím, že nejméně v období tří let po připojení se k síti internet z osobního počítače v místě svého bydliště prostřednictvím programové utility Strong DC++ založené na koncepci výměnných sítí P2P (Peer to Peer) z pevného disku ve svém počítači označeného jako Hry (D:) v adresářích Hudba, Image a Movie, sdílel nejméně 144,5 GB dat tvořených zvukovými, zvukově- obrazovými, audiovizuálními díly, díly mluveného slova a počítačovými hrami a bez souhlasu nositelů práv výrobců těchto děl, z nichž byly kopie pořízeny, je nabízel ke stažení dalším uživatelům P2P sítí připojujícím se hubům (uzlům) AllAvtovo.ru for All World, Megahub, Hub National, Main Russian DC++ Hub, Dchub, Global, Extreme – Network, La Bodega cu Gratar, Retro Mania, Nemesis,

Your Universe, Global Connect Hub, World Zone, Lennerts Hub, Pepek-s CZDC, Tiera DC++ Hub a další, k nimž se sám připojoval nejčastěji, čímž tato díla užil v rozporu s ustanovením § 12 odst. 1 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon), zejména rozšiřováním díla v rozporu s ustanovení § 14 a rozmnožováním díla v rozporu s ustanovením § 13 zákona č. 121/2000 Sb., a porušil práva výrobců zvukově obrazových záznamů dle § 80 odst. 1, odst. 2 písm. a), písm. b) zákona č. 121/2000 Sb., a výše uvedeným jednáním tak přivodil poškozeným na zvukových, zvukově obrazových dílech a dílech mluveného slova, na audiovizuálních dílech, na počítačových hrách souhrnnou škodu ve výši 136.409,- Kč.

K uvedenému popsanému protiprávnímu jednání osoby P. M. policejní orgán zejména vycházel z trestního oznámení společnosti ČNS IFPI (Česká národní skupina Mezinárodní federace hudebního průmyslu), který v rámci nezávislého sledování výměnných sítí na internetu - P2P zjistil, že pod přezdívkou začínající na písmeno „T“ vystupuje uživatel P2P sítí, který nabízel ze svého počítače s IP adresou prostřednictvím uzlu PePeK.CzDC.org:4861 více než 483.30 GB dat, kdy z tohoto nejméně 20,52 GB tvoří chráněné hudební soubory s díly, ke kterým vlastní oprávnění výrobci zvukových záznamů, kteří jsou členy ČNS IFPI a jsou touto organizací zastupováni. K nabízení chráněných hudebních děl mělo docházet nejméně v období tří let, když předmětná přezdívka byla zaznamenána nejméně 39krát na sledovaném hubu. V předmětném období byla namátkově sledována i předmětná IP adresa, přičemž změna nebyla zaznamenána. Na základě prvotního posouzení nabízených souborů byla předběžně výše způsobené škody stanovena nejméně na částku 57.456,- Kč. K trestnímu oznámení byl doložen přehled stažení kontrolních souborů z nabídky uživatele dokládající nabízená díla a lokalizace IP adresy.

Na základě trestního oznámení bylo policejním orgánem zjištěno, že předmětná IP adresa byla identifikována jako statická adresa přidělená páteřnímu serveru na určité adrese na Šumpersku, na který je přes překlad NAT připojena část zákazníků na panelovém sídlišti, kdy na základě bližší identifikace provozu pak byl identifikována osoba P. M.

Na základě dosud zjištěných informací pak policejní orgán přistoupil k domovní prohlídce v bytě osoby P. M., při které byl zajištěn osobní počítač, který byl podroben znaleckému zkoumání útvarem OKTE Frýdek-Místek zřízeným při PČR a tímto bylo v dané věci zpracováno odborné vyjádření dle § 105 odst. 1 tr. ř. Z odborného vyjádření vyplynulo, že v paměťovém prostoru byla zjištěna fyzická přítomnost programu určeného pro výměnu a sdílení dat v P2P sítích s názvem Strong DC++ (verze 2.42). Z nastavení P2P klienta Strong DC++ bylo zjištěno, že jako přezdívka bylo nastaveno slovo začínající na písmeno „T“. Z nastavení bylo dále zjištěno, že ke sdílení byly na disku Hry (D:) nastaveny adresáře Hudba, Image a Movie v celkovém rozsahu 145,65 GB. Mezi naposledy navštívenými Huby (uzly) figurovaly uzly AllAvtovo.ru for All World, Megahub, Hub National, Main Russian DC++ Hub, Dchub, Global, Extreme – Network, La Bodega cu Gratar, Retro Mania, Nemesis, Your Universe, Global Connect Hub, World Zone, Lennerts Hub, Pepek-s CZDC, Tiera DC++ Hub.

Šetřením policejního orgánu pak bylo dále zjištěno, že ve sdílené složce D:/Movie se nachází filmové tituly Krkonošské pohádky 1 a Krkonošské pohádky 2, Perinbaba o celkovém objemu dat 12,34 GB. Zbývajících tituly ve složce Movie jsou hudební videa - koncertní záznamy o celkovém objemu dat 65,66 GB. Ve sdílené složce D:/Hudba je obsaženo 24,9 GB dat v hudebních souborech. Ve sdílené složce D:/Image o celkovém objemu dat 41,6 GB byly zjištěny PC hry Might & Magic Heroes VI Gold Edition, Might & Magic Heroes VI Shades of Darkness, Silent Hunter 5 - Battle of the Atlantic, THE SETTLERS 7 - PATHS TO A KINGDOM Deluxe, ARMA 3 CZ, Call of Duty World at War. Celkový rozsah sdílených dat chráněných autorským zákonem tak činí 144,5 GB.

Policejní orgán v dané věci oslovil jednotlivé poškozené se žádostí o vyčíslení způsobené škody, přičemž na zvukových, zvukově obrazových dílech a dílech mluveného slova, byla škoda vyčíslena na částku 41.400,- Kč. V případě audiovizuálních děl, byla škoda vyčíslena ve výši 91.974,- Kč. Na počítačových hrách byla škoda vyčíslena na částku ve výši 3.035,- Kč. Celkem tak škoda byla vyčíslena na souhrnnou částku ve výši 136.409,- Kč.

Z podaného vysvětlení osoby P. M. pak plyne, že internetové připojení v bytě je přítom signál šířený zaheslovanou sítí Wifi. V domácnosti je jeden velký stolní

počítač, který užívá zejména on sám, občas i jeho manželka. Dcera manželky se pak k internetu připojuje přes svůj tablet. Před nějakou dobou P. M. zjišťoval možnosti stahování hudby a filmů z internetu a přitom zjistil, že existují výměnné sítě Strong DC. Tam se také zaregistroval, program si stáhl a dal si přezdívku začínající na „T“. Podmínkou bylo, že pokud chce něco stahovat, musí nějaká data nabídnout. Na harddisku měl nějaké filmy, nějakou hudbu, co si stáhl na uložto.cz i jinde a toto pak nabízel. Postupně si pak na tomto výměnném programu stáhl nějakou muziku. Konkrétně si už vybavuje pouze skupinu Kabát. Postupně si pak muziku stahoval od různých dalších uživatelů této sítě, o jaké množství dat se však jednalo, nedokáže odhadnout. Hudbu, kterou si stáhl, však i nabízel dále. Program Strong DC však neuvádá vždy při zapnutí počítače, jen když potřebuje něco stáhnout. P. M. sám nevěděl o tom, že by sdílení hudby bylo trestné. Daný program nikdo další z rodiny P. M. neužíval, pouze on sám.

Trestného činu porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 270 odst. 1 tr. zákoníku se dopustí ten, kdo neoprávněně zasáhne nikoli nepatrně do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi.

Jelikož trestní zákoník má v případě § 270 podobu blanketní normy, je záhodno uvést rovněž výčet ustanovení ze z.č. 121/2000 Sb o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (nadále jen autorský zákon), který práva k autorskému dílu upravuje.

Na základě zjištěných informací měl policejní orgán za prokázané, že osoba P. M. svým jednáním naplnila skutkovou podstatu přečinu porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 270 odst. 1 tr. zákoníku, když v předmětné době po připojení se k síti internet z osobního počítače v místě svého bydliště pod přezdívkou na „T“, prostřednictvím programové utility Strong DC++ z pevného disku ve svém počítači ve složce Hry v podadresářích Hudba, Image a Movie sdílel nejméně 144,5 GB dat tvořených zvukovými, zvukově-obrazovými, audiovizuálními díly, díly mluveného slova a počítačovými hrami a bez souhlasu nositelů práv výrobců těchto děl, z nichž byly kopie pořízeny, je nabízel ke stažení dalším uživatelům P2P sítí připojícím se

hubům, k nimž se sám připojoval nejčastěji. Výše uvedeným způsobem tak díla užil v rozporu s ustanovením § 12 odst. 1 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon), zejména rozšiřováním díla v rozporu s ustanovení § 14 a rozmnožováním díla v rozporu s ustanovením § 13 zákona č. 121/2000 Sb., a porušil práva výrobců zvukově obrazových záznamů dle § 80 odst. 1, odst. 2 písm. a), písm. b) zákona č. 121/2000 Sb., a výše uvedeným jednáním tak způsobil poškozeným škodu v celkové výši 136.409,- Kč. Z vlastního trestního jednání je P. M. usvědčován vlastní výpovědí, kde se spontánně doznává s tím, že nevěděl, že se jedná o protiprávní činnost.

7 SHRNUÍ A ÚVAHY DE LEGE FERENDA

Cílem této diplomové práce bylo shrnutí základních aspektů autorskoprávní ochrany počítačových programů. Práce se blíže seznamuje s danou problematikou a představuje dané téma z pohledu právních úprav v rámci České republiky a Evropské unie, které jsme součástí. V úvodu diplomové práce jsou vymezeny základní pojmy k ochraně počítačových programů. Následně jak se postupně vyvíjela historie. Dále pak navazuje charakteristika mezinárodní a evropské právní úpravy, od které se autorskoprávní ochrana počítačových programů v České republice odvíjí a na kterou navazuje. Podrobněji bylo popsáno autorství počítačového programu, tedy kdo může být považován za autora a jaká práva a povinnosti z toho zejména vyplývají. Na tuto kapitolu navázala část týkající se konkrétních právních úprav autorskoprávní ochrany počítačového programu včetně prostředků možné ochrany proti zásahům do práv autora a byly představeny rovněž prostředky trestněprávní a správněprávní. Zmíněna byla také ochrana počítačových programů prostřednictvím patentů v rámci České republiky a Evropské unie.

Pokud jde o návrhy změn de lege ferenda týkající se právní úpravy autorskoprávní ochrany počítačových programů obsažené v zákoně č. 121/2000 Sb., Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, tak dle mého názoru by bylo vhodné upravit dobu ochrany počítačových programů autorským právem, kdy tato doba ochrany je stanovena na 70 let po smrti autora. Takto dlouhá doba ochrany počítačových programů neodpovídá realitě, protože vzhledem k tomu, že počítačové programy začaly vznikat oproti jiným autorským dílům v poměrně nedávné době, tak vlastně neexistují programy, které by nebyly v současné době chráněny. Ochrana takto starých programů postrádá veškerý smysl, protože program starý víc jak 70 let by byl stejně naprosto bezcenný, nikdo by už tak staré počítačové programy nepoužíval, určitě ne v původní podobě a pokud by se počítačový program stále používal, tak by to zcela jistě byla jiná verze původního programu, a to z důvodu technologického pokroku, nebo kvůli kompatibilitě s operačním systémem a dalšími programy.

Jako příklad toho, že takto dlouhá doba ochrany počítačových programů postrádá smysl i pro jejich tvůrce může sloužit např. program Text602. Jedná se o program, který je několik let starý a již není jeho tvůrcem dále podporován či distribuován. Z toho plyne, že takto dlouhá doba ochrany počítačových programů je zcela zbytečná.

Dle mého názoru by se měla doba ochrany počítačových programů zkrátit a neměla by být navázána na smrt autora, ale spíše na to, kdy tvůrce přestane program dodávat na trh a ochrana by mohla končit například 10 let na to.

Dalším možným problémem dle mého názoru je možnost opravy chyb v programu. Uživatel může provádět vymezené úkony za účelem opravy chyb v počítačovém programu, aby mohl užívat program k účelu, ke kterému byl určen. Dle mého názoru toto ustanovení není v souladu s technologickou realitou. Chyba v programu, která je ve strojovém kódu, to znamená ve spustitelném programu, tak uživatel nebude moci tuto chybu opravit, vzhledem k tomu, jak je třeba velmi složité najít a opravit chybu v lidsky čitelném zdrojovém kódu, přičemž dle mého je toto ve strojovém kódu prakticky nemožné.

Podle mého názoru oprava chyb postrádá smysl, jelikož si nedovedu představit, že by uživatel počítačového programu tuto možnost využil, protože v případě objevení chyby v počítačovém programu uživatel využije možnosti kontaktovat tvůrce počítačového programu, kdy mu chybu následně nějakým způsobem reportuje. Proto si myslím, že by měla být možnost oprav chyb vypuštěna, protože reálně by stejně nebyla využitelná.

8 ZÁVĚR

Tato práce byla věnována autorskému právu ochrany počítačových programů s cílem vymezit obsah autorského práva počítačového programu vytvořeného autorem a definovat limity těchto práv.

V kapitole 1 jsou popsány a vysvětleny základní pojmy z oblasti počítačových programů související s touto diplomovou prací. Počítačový program je určitá posloupnost instrukcí, které provádí procesor počítače. Zatím co tvůrce programu, tedy programátor, píše program ve srozumitelném zdrojovém kódu, tak procesor jej potřebuje ve strojovém kódu, v posloupnosti bitů. Taktéž je zde popsáno, co je to počítačový software, zdrojový a strojový kód, autorské právo, autorské dílo a samotný autor, přičemž vymezení těchto základních pojmů považuji za velmi důležité, jejichž objasnění je důležité k pochopení řešeného tématu, tedy ochrany počítačových programů z pohledu autorského práva.

V kapitole 2 je pak popsán vývoj a popis technologií produkování a reprodukování uměleckých děl z historického pohledu, na které navazuje jejich právní úprava. Tato kapitola je převážně zaměřena na významné události z historie utváření autorských práv do současné podoby, především se zaměřením na vznik a vývoj knihtisku, zvukových nosičů, fotografií, které ovlivňovaly vývoj a tvořily kořeny autorského práva a následný vývoj autorských práv počítačových programů a taktéž jejich následný vývoj autorskoprávní ochrany v evropských zemích.

V kapitole 3 je pak popsána právní ochrana počítačových programů v České republice, kdy na tuto problematiku se především zaměřuje zákona č. 121/2000 Sb., Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, především paragraf § 65 a § 66, přičemž z § 65 odst. 1 pak vyplývá, že počítačový program, pokud je původní, tak je chráněn autorským zákonem, přičemž autorský zákon neobsahuje definici pojmu počítačového programu. V § 66 je pak taxativně upraveno dovolené jednání oprávněného uživatele počítačového programu, která omezují výlučná práva autora počítačového programu. Taktéž je v této kapitole popsána autorskoprávní ochrana v rámci Evropské unie a mezinárodní ochrana počítačových programů, kterými je Česká republika vázána.

V kapitole 4 byl shrnut úvod do právní ochrany počítačových programů a konkrétně se jedná o autorskoprávní ochranu. Autorskoprávní ochrana počítačových programů je především zakotvena jak v mezinárodních smlouvách, tak v unijních směrnicích, ale i v českém autorském zákoně. Počítačový program je autorským právem chráněn v případě, že je původní a objektivně vnímatelný. Je chráněn stejně jako dílo literární. Autor programu má v rámci autorskoprávní ochrany dvojí práva, osobnostní a majetková. Byly popsány výjimky a omezení, na jejichž základě je autorské právo do jisté míry omezeno ve prospěch jiného subjektu. Mezi omezení autorských práv ve prospěch vymezeného okruhu subjektů, kterým může být zaměstnavatel, objednavatel či škola. Tato zákonná omezení reagují na rozdíly mezi počítačovým programem a literárním dílem, na rozdílné nároky uživatelů. Oprávněný uživatel může počítačový program překládat, vytvářet dočasné kopie, ukládat, přesouvat z důvodu možnosti běžného užití programu a opravovat chyby v počítačovém programu.

Kapitola 5 je jen okrajově zaměřena na patentovou ochranu počítačových programů, i když tato diplomová práce je zaměřena na autorskoprávní ochranu počítačových programů, tak se hodí alespoň poslední kapitulu okrajově zaměřit na patentovou ochranu počítačových programů. Zde v této kapitole je popsána patentová ochrana v České republice, kdy patentové právo je zakotveno v zákoně č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích. Tento zákon upravuje práva a povinnosti, které vznikají při vytvoření a uplatnění vynálezů a zlepšovacích návrhů. Vynálezy, které splňují všechny podmínky tohoto zákona, tak patenty uděluje Úřad průmyslového vlastnictví na základě národní přihlášky původce. Rovněž je v této kapitole popsána patentová ochrana počítačových programů v rámci Evropské unie. Při splnění daných požadavků stanovených Evropské patentové úmluvy (EPC), tak žadatel získá evropský patent, což je soubor národních patentů udělených pro území těch členských zemí Evropské patentové organizace založená na základě EPC, které byly v evropské patentové přihlášce označeny. Důležitým článkem Evropské patentové úmluvy je pak článek č. 52 „Patentovatelné vynálezy“.

V kapitole 6 je popsán konkrétní případ autorskoprávní ochrany, který se stal v rámci Územního odboru policie ČR v Šumperku a který řešili policisté z Oddělení hospodářské kriminality v Šumperku.

V kapitole 7 byly shrnuty problémy současného stavu úpravy autorskoprávní ochrany počítačových programů a byla navržena možná řešení de lege ferenda. Mezi tyto problémy patří otázka nevhodně dlouhé doby ochrany počítačových programů, nebo praktické umožnění opravy chyb v programu.

Na závěr můžeme konstatovat, že v porovnání s autorskými právy k literárnímu dílu je autor počítačového programu mnohem více omezen a takový oprávněný uživatel počítačového programu má mnohem více možností, jak může s daným programem nakládat bez svolení autora programu. Může se zdát, že se autorskoprávní ochrana autora počítačového programu v podstatě osamostatnilo, oddělilo od literárního díla a jeho obsah je definován právě výjimkami, které dovolují oprávněným uživatelům s programem nakládat.

SEZNAM LITERATURY

Monografie:

ANDRUŠKO, Alena. *Internet, informační společnost a autorské právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-327-3.

HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6.

CHLOUPEK, Vojtěch. *Patentový zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-268-7.

JANSA, Lukáš a Petr OTEVŘEL. *Softwarové právo*. 2. vyd. Brno: Computer Press, 2014. ISBN 978-80-251-4201-1.

JANSA, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Brno: Computer Press, 2018. ISBN 978-80-251-4914-0.

MAISNER, Martin. *Základy softwarového práva*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-638-7.

MALÝ, Ondřej. *Fotografie: Počátek a současnost digitální éry* [online]. Plzeň, 2013 [cit. 2021-11-29]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/3pe6z4/>. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta filozofická. Vedoucí práce PhDr. Miloš Ševčík, Ph.D.

MATZNER, Jiří. *Právní úprava počítačového programu z pohledu autorského práva*. Ostrava: Key Publishing, 2010. Monografie (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-057-6.

PRCHAL, Petr. *Limity autorskoprávní ochrany*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. ISBN 978-80-7502-141-0.

SMEJKAL, Vladimír. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 80-7179-765-0.

SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘICHOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-386-5.

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3.

ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, 2006. Právo pro denní praxi (Computer Press). ISBN 80-251-1090-7.

ŠTĚDRŇ, Bohumír. *Ochrana a licencování počítačového programu*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-555-7.

TANENBAUM, S. Andrew. *Modern operating systems*. New Jersey: Prentice-Hall, 2001. ISBN 0-13-031358-0. Dostupné z: <https://archive.org/details/modernoperatings00tane/mode/2up>

TELEC, Ivo. *Autorský zákon: komentář. 2.*, upravené vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-748-4.

VEČEŘA, Pavel. *Úvod do dějin tištěných médií*. Praha: Grada Publishing, 2015. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-4178-9.

Zákonná úprava a IAŘ:

Autorský zákon: zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů.

Patentový zákon: zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích.

Webové stránky a elektronické zdroje:

Computer Hope: Dictionary: Software [online]. 2021 [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: <https://www.computerhope.com/jargon/s/software.htm>

SystemOnLine: Autorské právo v oblasti IT [online]. 2021 [cit. 2021-11-22]. Dostupné z: <https://www.systemonline.cz/it-pravo/autorske-pravo-v-oblasti-it.htm>

Denon store: Jaká je historie záznamu zvuku? Část I. [online]. 2021 [cit. 2021-11-26]. Dostupné z: <https://blog.salonydenon.cz/jaka-je-historie-zaznamu-zvuku-cast-i/>

Denon store: Jaká je historie záznamu zvuku? Část II. [online]. 2021 [cit. 2021-11-26]. Dostupné z: <https://blog.salonydenon.cz/jaka-je-historie-zaznamu-zvuku-cast-ii/>

Počítačový program – Wikipedie (wikipedia.org), Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Počítačový_program

Copyright House: Countries Berne Convention. List of Berne Convention signatories [online]. 2009-2021 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://copyrighthouse.org/countries-berne-convention>

Všeobecná úmluva o autorském právu – Wikipedie (wikipedia.org), Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Všobecná_úmluva_o_autorském_právu

Světová organizace duševního vlastnictví – Wikipedie (wikipedia.org), Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Světová_organizace_duševního_vlastnictví

Ročenka Osa 2011. [online]. 2021 [cit. 2021-12-6]. Dostupné z: <https://www.osa.cz/storage/DownloadTranslation/1-2000/131-attachment-osa-rocenka-2011.pdf>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů (kodifikované znění). Dostupné z: [2009/24/ES - Směrnice Evropského parlamentu a Rady... | Esipa.cz](#)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti. Dostupné z: [2001/29/ES - Směrnice Evropského parlamentu a Rady... | Esipa.cz](#)

eLAW.cz: Právní aspekty tvorby počítačových programů na objednávku. [online]. 2010 [cit. 2022-02-03]. Dostupné z: <https://www.elaw.cz/clanek/pravni-aspekty-tvorby-pocitacovych-programu-na-objednavku>

Docplayer.cz: Evropská patentová úmluva. [online]. 2022 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: [Úmluva o udělování evropských patentů \(Evropská patentová úmluva\) Obsah PREAMBULE ČÁST I. Obecná ustanovení Evropská patentová organizace - PDF Stažení zdarma \(docplayer.cz\)](#)

euroskop.cz: Evropský patentový úřad. [online]. 2005 - 2020 [cit. 2022-05-24]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/ja-a-eu/podnikani/evropsky-patentovy-urad/>

HAVLÍK, M. Patentovatelnost počítačových programů–Část první. [online]. In: 4. 2. 2003 [cit. 2022-05-25]. Dostupné z: <https://itpravo.cz/index.shtml?x=117187>